

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс —
94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

ВСЕСВІТНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ КРЕДИТНИХ СПЛОК

Всесвітня Конференція кредитних спілок 2

КРЕДИТНІ СПІЛКИ У СВІТІ

Статистична інформація по показниках
кредитних спілок світу
(за даними ВРКС станом на 01.01.2014) 5

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПЛОК

Підсумки діяльності кредитних спілок
за I квартал 2014 року 9

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Аналіз фінансової звітності кредитних спілок -
членів НАКСУ за I півріччя 2014 року 14

З ЖИТТЯ КРЕДИТНИХ СПЛОК

Головне досягнення - довіра тисяч українців 26

Ірина Махник: "Гільдії вуглекопів - 20!" 29

Доверие - основа успеха 32

Буде на нашій землі свято! 36

СУДОВА ПРАКТИКА

Суперечності судової практики
щодо припинення поруки 39

Стягнення заборгованості за споживчим кредитом
після спливу позовної давності 41

ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Військовий збір.
Порядок нарахування та сплати 43

Dura lex, sed lex - суворий закон, та все ж закон 44

ВСЕСВІТНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

З 27 по 30 липня 2014 року на «золотому узбережжі» Австралії, у м. Голд-Кост пройшла чергова Всесвітня Конференція кредитних спілок.

У ній взяли участь понад 1800 учасників із 48 країн світу. Щороку численна делегація НАКСУ представляє Україну на цьому масштабному заході. Однак цього року через карколомні події в Україні, вперше за своє майже 20-річне членство у Всесвітній Раді кредитних спілок (ВРКС), НАКСУ не визнала можливою присутність на Конференції. Натомість було надіслано і розповсюджено серед делегатів — лідерів рухів кредитних спілок світу — членів ВРКС відповідне звернення (додається).

Традиційно Конференцію відкривав легендарний парад прапорів. На урочистій церемонії відкриття, яка проходила у Конференц-центрі «Голд-Кост», учасників головної події світового кредитно-кооперативного руху привітав Голова ВРКС Гжегож Бірецький. Він, зокрема, наголосив, що «такі зустрічі роблять нас кращими, і це допомагає краще обслуговувати наших членів: люди допомагають людям... Під час цієї Конференції народжуватимуться ідеї, налагоджу-

ватимуться нові зв'язки, і у підсумку це принесе вагомий результат, якщо не сьогодні, то завтра».

В рамках Конференції відбулося кілька окремих заходів, у тому числі шостий щорічний Світовий жіночий форум лідерства. У ньому взяли участь 125 жінок — лідерів спілчанського руху з 24 країн. На форумі було обговорено питання розвитку кредитних спілок, очолюваних жінками, а основний доповідач доктор Луїза Малер представила цікаве дослідження про вербальні та невербальні комунікативні навички для покращення керівництва фінансовими установами.

Під час Конференції ВРКС було проведено мережеві та освітні сесії для керівників кредитних спілок віком 40 років і молодше,

під час яких молоді, але вже досить досвідчені спеціалісти дали уроки лідерства своїм колегам. Слухачами даних сесій стали понад 100 молодих кооператорів з 19 країн світу.

Під час панелі, присвяченої перспективі розвитку кредитних спілок, експерт і консультант Лі Везерінгтон (США) зазначив, що статистична інформація по показниках кредитних спілок світу за результатами їх діяльності у 2013 році (див. с.5), свідчить про стійкість і зростання глобального руху. Також він зазначив, що сьогодні, в умовах ринку, який стрімко розвивається, гармонійне майбутнє кредитних спілок залежить від впровадження новітніх технологій. Учасникам засідання було надано загальний прогноз і результати кращих досліджень в частині онлайн- і мобільних платежів, а також щодо щоріч зростаючої популярності мобільного банкінгу. Президент ВРКС Брайан Бранч відзначив, що «проблеми кредитних спілок по всьому світі сьогодні схожі, аніж будь-коли, і особливо це стосується молодого членства, яке має потребу користуватися конкурентними мобільною та цифровою платіжними системами...

У більшості країн середній вік членів кредитних спілок коливається в межах 40 років, що на 10-15 років більше за середньостатистичний вік населення. Цей сегмент не є найбільш активними користувачами кредитних послуг спілок, в той час як у більш молодих людей існують значні фінансові потреби на кожному життєвому етапі, пов'язані з осві-

тою, кар'єрою, створенням родин, іншими життєвими потребами. Таким чином, саме молоде покоління буде найбільшим джерелом майбутнього попиту фінансових послуг».

Окреме засідання було присвячене необхідності співпраці кредитних спілок з іншими учасниками ринку, зокрема, смарт-партнерства, більш широкого обміну передовим досвідом та інформаційно-пропагандистськими стратегіями для залучення нових членів, особливо молоді. Наприкінці Конференції відбувся «Форум майбутнього» для великих кредитних спілок з Австралії, Бразилії, Канади та Сполучених Штатів Америки.

Довідково.

Всесвітню Раду кредитних спілок було створено 1971 року як міжнародну організацію кредитних спілок та кооперативних фінансових організацій в цілому. До складу ВРКС входять 57 000 кредитних спілок із 103 країн світу. Членами ВРКС є регіональні і національні асоціації кредитних спілок. Загалом вони об'єднують 208 мільйонів членів по всьому світі.

Матеріал підготовлено за офіційною інформацією ВРКС.

ЗВЕРНЕННЯ НАКСУ ДО ВСЕСВІТНЬОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Національна асоціація кредитних спілок України вже майже 20 років є повноправним членом WOCCU і традиційно представляє Україну на Всесвітній конференції кредитних спілок. Проте цього року участь українців у головній події світового кредитно-кооперативного руху, на жаль, не є можливою.

Сьогодні ми переживаємо трагічний період своєї історії. Відверто терористична політика Росії відносно всього українського народу, який щодня проводить в останню путь своїх кращих вбитих синів, вже призвела до анексії Криму, війни на сході країни та до трагічної катастрофи глобального масштабу. Збитий проросійськими терористами Боїнг 777 став могилою для майже 300 мирних ні в чому не повинних людей — громадян Нідерландів, Малайзії, Австралії, Індонезії, Великої Британії, Німеччини, Бельгії, Філіппін, Канади та Нової Зеландії. Неможливо підібрати слова, аби передати біль та скорботу за невинними жертвами катастрофи у небі над Донеччиною. Ми глибоко співчуваємо народам цих країн, австралійському народові, чия країна є господарем цьогогорічної Конференції WOCCU, та усім, чії родичі, близькі чи знайомі загинули в цій жахливій події. Ця трагедія засвідчила, що жодна країна світу не може бути убезпечена від підтримуваного кремлівськими вождями тероризму.

Кредитні спілки України, які тривалий час потерпали від деструктивної політики колишнього режиму, підтримали Революцію Гідності, революцію проти корупції та свавілля, революцію європейського вибору. На превеликий жаль, випробування після перемоги Майдану не закінчились. Зовнішня неприкрита агресія, активні воєнні дії на сході України змінили світ навколо, однак не змінили наших цілей, цінностей і переко-

нань. Українські кредитні спілки, хоч би як їм не було сьогодні складно, не тільки продовжують свою діяльність, спрямовану на фінансову взаємопідтримку свого членства, але й постійно надають фінансову благодійну допомогу українській армії, підтримують родини військових і біженців. Хіба можна було собі уявити, що частина наших спілок опиниться в окупованому Криму, що КС на сході – працюватимуть під гарматні залпи і що українські кредитні спілки змушені будуть вносити зміни у графіки повернення кредитів, наданих позичальникам, які у складі Збройних сил України борються за визволення нашої Батьківщини? Однак ми впевнені, що принципи свободи і гідності, взаємної підтримки і поваги, які, до речі, є і базовими принципами кредитної кооперації, варті того, щоб за них боротися. Ми впевнені, що й цілий світ усвідомлює домінування цих принципів над будь-якими економічними вигодами. Ми віримо, що палке прагнення багатьох мільйонів українців жити у мирі і будувати по-справжньому демократичну державу буде зрештою реалізоване, ось тільки за нього вже заплачено надто високу ціну.

WOCCU об'єднує людей з цілої планети, створюючи спільний для всіх нас світ кредитної кооперації – зрозумілий, справедливий і надійний. Світ, який базується на головних моральних ідеалах. Ми цінуємо це. Ми вдячні за турботу та постійну підтримку руху кредитних спілок України. І ми щиро бажаємо Конференції WOCCU успіху, а всім членам WOCCU – нашим шановним колегам та друзям – процвітання, благополуччя і миру!

СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ ПО ПОКАЗНИКАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК СВІТУ (за даними ВРКС станом на 01.01.2014 (в доларах США))

АФРИКА							
Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення*	Заощадження та пайові внески (дол. США)	Кредитний портфель (дол. США)	Резерви (дол. США)	Активи (дол. США)
Гамбія	72	52 094	4,67%	14 333 655	11 302 655	1 896 329	15 338 145
Гана	450	479 890	3,25%	193 935 265	120 509 245	22 730 584	238 582 149
Камерун	218	411 779	3,30%	234 918 993	194 605 456	18 429 125	316 645 703
Кенія	5 000	4 722 127	19,02%	2 659 761 058	3 732 814 994	323 646 493	4 466 313 096
Ліберія	45	3 459	0,16%	726 295	571 596	Н.Д.	Н.Д.
Малаві	48	100 618	1,15%	8 676 303	6 568 944	-303 287	10 085 233
Сейшельські острови	1	13 069	19,86%	13 666 320	11 866 980	1 183 654	15 655 865
ВСЬОГО по членах	5 834	5 783 036	9,03%	3 126 017 889	4 078 239 871	367 582 898	5 062 620 191
Інші країни							
Бенін (b)	34	1 165 854	21,48%	118 296 331	97 066 561	Н.Д.	Н.Д.
Буркіна-Фасо (b)	133	1 043 547	10,89%	250 045 107	164 823 914	54 300 712	351 076 909
Гвінея-Бісау (b)	5	9 218	0,96%	444 778	300 016	Н.Д.	Н.Д.
Ефіопія	7 154	706 200	1,38%	24 619 689	28 057 947	722 630	38 826 260
Замбія (e)	11	20 767	0,28%	4 761 899	15 695 323	Н.Д.	18 969 316
Зімбабве	72	153 000	1,91%	4 250 000	1 200 000	1 260 000	5 300 000
Кот д'Івуар (b)	62	636 733	4,78%	216 936 737	86 546 297	-43 881 509	0
Лесото (a)	90	76 000	6,39%	Н.Д.	Н.Д.	Н.Д.	7 300 000
Маврикій (a)	83	83 000	8,88%	25 359 208	24 564 184	2 377 179	25 993 122
Малі (b)	70	662 075	8,14%	83 265 847	108 695 835	21 147 948	182 107 326
Нігерія (b)	50	154 422	1,86%	17 365 234	21 198 300	14 897 974	42 348 345
Південно-Африканська Республіка	26	33 400	0,11%	Н.Д.	Н.Д.	Н.Д.	23 000 000
Руанда	416	1 151 800	16,85%	66 181 869	30 416 688	17 802 613	88 043 710
Свазіленд	71	39 582	4,67%	Н.Д.	Н.Д.	Н.Д.	91 600 000
Сенегал (b)	214	1 708 703	22,93%	344 767 352	427 362 738	156 409 905	638 428 758
Танзанія	5 559	1 153 248	4,43%	283 000 000	545 000 000	Н.Д.	599 500 000
Того (b)	87	1 171 046	28,42%	246 300 158	192 639 339	Н.Д.	0
Уганда (a)	2 414	1 280 679	7,52%	85 787 837	90 377 006	Н.Д.	0
ВСЬОГО по інших країнах	16 551	11 249 274	5,39%	1 771 382 047	1 833 944 148	225 037 452	2 112 493 746
ВСЬОГО по Африці	22 385	17 032 310	6,25%	4 897 399 936	5 912 184 018	592 620 350	7 175 113 937
АЗІЯ							
Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення*	Заощадження та пайові внески (дол. США)	Кредитний портфель (дол. США)	Резерви (дол. США)	Активи (дол. США)
Азербайджан	107	30 155	0,44%	26 066 061	64 000 950	34 147 330	70 450 062
Афганістан	29	104 356	0,59%	3 862 763	21 298 174	2 219 018	25 528 908
Сінгапур	26	137 423	3,16%	399 839 926	147 888 394	116 626 362	729 925 310
ВСЬОГО по членах	162	271 934	0,94%	429 768 750	233 187 519	152 992 710	825 904 280

Інші країни							
Бангладеш	723	435 000	0,42%	185 139 283	156 509 497	14 314 893	190 865 240
Бутан (а,с)	16	420	0,09%	Н.Д.	Н.Д.	Н.Д.	Н.Д.
В'єтнам	1 132	1 742 506	2,67%	1 987 689 214	2 071 648 765	168 922 456	2 586 746 064
Гонконг (с)	44	80 572	1,55%	1 224 000 000	49 000 000	34 000 000	1 303 000 000
Індія	1 606	20 000 000	2,46%	50 663 251 304	33 116 823 712	6 952 703 321	61 696 093 679
Індонезія (с)	921	2 353 704	1,38%	1 371 000 000	1 228 000 000	73 000 000	1 635 000 000
Камбоджа (с)	27	45 776	0,46%	2 890 000	7 400 000	970 000	9 000 000
Киргизстан	153	24 541	0,67%	4 681 198	29 560 533	0	35 460 505
Корея (с)	942	5 824 750	16,23%	51 455 000 000	32 333 000 000	1 204 000 000	54 228 000 000
Лаос (с)	21	16 737	0,40%	3 000 000	3 000 000	0	4 000 000
Малайзія (а,с)	16	171 627	0,88%	197 000 000	67 000 000	41 000 000	338 000 000
Маянмар (а,с)	1 645	363 660	0,97%	27 650 000	16 000 000	900 000	0
Монголія (с)	141	27 245	1,34%	35 000 000	30 000 000	4 300 000	45 000 000
Непал (а,с)	1 644	1 032 452	5,39%	324 000 000	298 000 000	17 000 000	377 000 000
Таїланд (с)	2 232	3 943 707	7,99%	21 475 000 000	43 599 000 000	1 864 000 000	52 754 000 000
Тайвань (с)	342	214 136	1,24%	710 000 000	302 000 000	74 000 000	814 000 000
Філіппіни (с)	1 379	4 522 452	6,80%	1 347 000 000	1 272 000 000	66 000 000	1 899 000 000
Шрі-Ланка	8 424	945 903	6,50%	46 000 000	4 000 000	10 000 000	74 000 000
ВСЬОГО по інших країнах	21 408	41 745 188	2,90%	131 058 300 999	114 582 942 506	10 525 110 670	177 989 165 487
ВСЬОГО по Азії	21 570	42 017 122	2,86%	131 488 069 749	114 816 130 025	10 678 103 380	178 815 069 767

КАРИБСЬКИЙ БАСЕЙН

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення*	Заощадження та пайові внески (дол. США)	Кредитний портфель (дол. США)	Резерви (дол. США)	Активи (дол. США)
Антигуа і Барбуда	6	30 447	48,82%	54 636 745	45 298 545	6 293 178	61 361 714
Багамські острови (d)	7	39 348	17,52%	274 739 982	226 745 178	39 567 595	327 633 890
Барбадос	35	160 862	78,17%	698 760 319	614 530 172	92 573 078	831 538 662
Беліз	12	131 309	63,14%	291 132 978	239 292 295	93 105 596	354 429 832
Бермудські острови (d)	1	4 686	10,15%	5 575 024	6 772 711	1 019 133	6 887 006
Гайана	27	32 119	6,65%	18 477 192	16 028 542	5 268 716	27 448 452
Гренада (d)	10	48 382	66,49%	130 046 460	123 938 339	6 435 499	157 726 814
Домініка (d)	10	65 783	132,94%	188 525 716	152 209 570	12 395 538	212 693 160
Домініканська Республіка	15	494 199	7,35%	535 409 967	476 452 176	99 578 184	680 722 955
Кайманові острови	1	14 641	37,82%	258 108 411	226 847 159	30 508 812	288 921 851
Кюрасао (d)	8	24 338	24,85%	79 598 944	109 540 918	7 728 952	138 919 163
Монсеррат (d)	1	5 308	101,78%	16 764 071	12 042 922	864 177	16 314 968
Сент-Вінсент і Гренадіни	6	64 051	90,76%	113 005 999	77 842 970	17 432 745	109 994 787
Сент-Кітс і Невіс (d)	4	20 518	56,32%	60 474 182	55 746 299	10 305 620	77 499 581
Сент-Люсія (d)	14	71 035	63,66%	158 658 215	153 039 849	17 570 828	202 700 799
Суринам (d)	3	9 513	2,44%	3 012 121	2 166 061	353 939	3 784 242
Тринідад і Тобаго (d)	130	572 285	65,76%	1 431 928 478	992 041 751	236 630 743	1 691 677 972
Ямайка	38	953 934	51,07%	598 957 401	520 496 004	137 895 244	760 099 127
ВСЬОГО по членах	328	2 742 758	23,72%	4 917 812 207	4 051 031 459	815 527 577	5 950 354 975
Інші країни							

Гаїті (е)	70	438 959	7,09%	60 678 332	60 543 728	0	94 212 898
ВСЬОГО по інших країнах	70	438 959	7,09%	60 678 332	60 543 728	0	94 212 898
ВСЬОГО по Карибському Басейну	398	3 181 717	17,92%	4 978 490 539	4 111 575 187	815 527 577	6 044 567 874

ЄВРОПА

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення*	Заощадження та пайові внески (дол. США)	Кредитний портфель (дол. США)	Резерви (дол. США)	Активи (дол. США)
Білорусь (а)	20	2 538	0,04%	806 843	849 611	50 452	1 031 694
Велика Британія	375	1 122 460	2,78%	1 564 933 223	1 115 663 644	205 666 941	1 861 142 622
Естонія	20	4 549	0,55%	20 347 052	18 721 471	3 163 694	26 107 308
Ірландія	479	3 300 000	75,57%	16 111 669 397	6 015 720 716	2 794 488 113	19 079 608 496
Македонія	1	7 470	0,51%	3 168 898	4 114 538	2 019 983	5 350 065
Молдова	343	127 001	4,98%	12 986 958	24 904 611	9 272 027	30 303 299
Польща	55	2 660 075	9,85%	5 783 079 333	3 992 943 144	518 490 199	6 349 519 655
Росія	359	478 768	0,48%	0	0	0	336 632 695
Румунія	20	60 581	0,40%	49 967 945	38 665 960	7 767 279	57 982 940
Україна	624	1 262 924	4,07%	174 772 761	279 920 019	84 782 723	309 674 406
ВСЬОГО по членах	2 296	9 026 366	3,93%	23 721 732 411	11 491 503 714	3 625 701 410	28 057 353 180
Інші країни							
Латвія (а)	31	26 000	1,73%	22 452 830	19 811 321	1 320 755	26 415 094
Литва	63	142 603	5,86%	625 920 484	377 483 912	69 627 437	655 323 042
ВСЬОГО по інших країнах	94	168,603	4,28%	648,373,314	397,295,233	70,948,192	681,738,136
ВСЬОГО по Європі	2 390	9 194 969	3,93%	24 370 105 725	11 888 798 946	3 696 649 602	28 739 091 316

ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення*	Заощадження та пайові внески (дол. США)	Кредитний портфель (дол. США)	Резерви (дол. США)	Активи (дол. США)
Бразилія	668	5 456 226	3,92%	23 575 210 112	22 714 797 166	5 902 799 614	37 569 898 689
Гватемала	25	1 260 194	14,43%	844 646 892	570 835 542	153 088 154	1 042 813 187
Колумбія (а)	192	2 174 901	7,02%	1 730 473 512	3 711 226 137	370 762 773	4 531 340 677
Коста Ріка	20	534 730	16,18%	2 242 246 228	2 169 913 055	375 636 558	3 298 217 742
Мексика	135	4 850 358	6,16%	4 983 753 709	3 911 727 139	948 707 743	5 826 843 546
Нікарагуа	6	34 435	0,89%	217 753	187	0	0
Панама	176	112 639	4,81%	372 318 542	370 201 168	48 294 273	697 184 337
Парагвай (а)	22	695 000	15,72%	855 636 308	1 030 343 556	361 521 681	1 287 955 110
Перу	167	1 268 986	6,39%	2 094 509 541	1 882 140 459	98 059 484	2 410 334 825
Сальвадор	32	184 814	4,64%	347 600 000	347 200 000	18 400 000	431 500 000
ВСЬОГО по членах	1 443	14 397 382	4,87%	37 046 612 598	36 708 384 410	8 277 270 279	57 096 088 114
Інші країни							
Болівія	26	495 806	7,56%	704 700 000	613 200 000	73 700 000	864 800 000
Гондурас (а)	85	750 328	14,65%	559 088 866	620 771 854	108 406 308	783 367 589
Еквадор	946	4 882 497	48,26%	0	0	0	7 019 460 000
Уругвай (а)	33	146 345	6,75%	12 748 864	56 433 543	36 644 195	60 168 817
Чилі	7	1 120 000	9,30%	1 245 119 972	2 471 946 143	750 029 686	2 760 629 574
ВСЬОГО по інших країнах	1 097	9 569 877	26,57%	2 521 657 702	3 762 351 540	968 780 188	11 488 425 979

ВСЬОГО по Латинській Америці	2 540	23 967 259	7,23%	39 568 270 300	40 470 735 950	9 246 050 467	68 584 514 093
ПІВНІЧНА АМЕРИКА							
Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення*	Заощадження та пайові внески (дол. США)	Кредитний портфель (дол. США)	Резерви (дол. США)	Активи (дол. США)
Канада	724	10 156 823	43,36%	239 316 686 143	243 903 373 875	24 031 943 834	290 543 054 530
Сполучені Штати Америки	6 681	97 450 697	46,20%	922 033 755 936	653 060 264 994	115 900 352 417	1,075,313,340,712
ВСЬОГО по Північній Америці	7 405	107 607 520	45,92%	1,161,350,442,079	896 963 638 869	139 932 296 251	1,365,856,395,242
ТИХООКЕАНСЬКИЙ РЕГІОН							
Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Проникнення*	Заощадження та пайові внески (дол. США)	Кредитний портфель (дол. США)	Резерви (дол. США)	Активи (дол. США)
Австралія	101	4 504 000	29,90%	65 899 654 319	60 448 072 401	6 356 594 650	76 641 675 170
Нова Зеландія	19	189 478	6,55%	565 336 480	454 185 392	116 038 546	697 233 207
Папуа Нова Гвінея	21	218 980	5,47%	171 073 095	86 314 152	187 402 799	365 085 537
ВСЬОГО по членах	141	4 912 458	22,37%	66 636 063 894	60 988 571 946	6 660 035 995	77 703 993 913
Інші країни							
Мікронезія (f)	4	2 446	3,57%	1 936 390	4 175 677	2 405 176	4 530 163
Самоа (f)	4	1 294	1,07%	1 341 599	2 369 864	253 908	2 136 823
Соломонові острови (f,a)	9	6 320	1,74%	5 773 040	5 042 960	1 552 502	6 989 840
Східний Тимор (f)	27	6 133	0,95%	1 063 877	1 102 000	43 441	1 816 701
Тонга (f,a)	4	1 523	2,46%	642 763	1 357 116	55 324	1 400 750
Фіджі (f)	27	4 849	0,81%	7 153 816	7 500 023	1 093 498	10 210 208
Всього по інших країнах	75	22,565	1.21%	17,911,485	21,547,640	5,403,849	27,084,485
ВСЬОГО по Тихоокеанському регіону	216	4 935 023	20,72%	66 653 975 379	61 010 119 585	6 665 439 845	77 731 078 399
ВСЬОГО							
Члени (включаючи афілійованих та асоційованих)	17 609	144 741 454	16,33%	1,297,228,449,828	1,014,514,557,788	159 831 407 120	1,540,552,709,895
Інші країни	39 295	63 194 466	3,73%	136 078 303 879	120 658 624 795	11 795 280 351	192 393 120 731
ВСЬОГО У СВІТІ	56 904	207 935 920	8,06%	1,433,306,753,706	1,135,173,182,583	171 626 687 471	1,732,945,830,626

* Проникнення розраховується як відношення кількості членів кредитних спілок до економічно активного населення віком від 15 до 64 років. Н.Д. — немає даних.

(a) Дані станом на 31 грудня 2011 або 2012 року.

(b) Дані від Західно-Африканського Центрального банку.

(c) Дані від Асоціації Азіатської Конфедерації Кредитних спілок.

(d) Дані від Карибської Конфедерації Кредитних спілок.

(e) Дані системи міжнародного розвитку Дежарден.

(f) Дані від Конфедерації Ліги Кредитних спілок Океанії.

Країни, які не надали дані і не включені до статистики: Албанія, Аргентина, Боснія і Герцеговина, Ботсвана, Китай, Хорватія, Габон, Грузія, Гвінея, Іран, Японія, Казахстан, Кірібаті, Мадагаскар, Мавританія, Марокко, Нідерланди, Нігерія, Пакистан, Судан, Швейцарія, Тувалу, Вануату і Венесуела.

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ЗА І КВАРТАЛ 2014 РОКУ

(за офіційною інформацією Нацкомфінпослуг)

Станом на 31.03.2014 року у Державному реєстрі фінансових установ налічувалось 627 кредитних спілок, відокремлених підрозділів - 645.

Результати діяльності кредитних спілок та динаміка основних показників їх діяльності наведено у табл. 1.

За результатами I кварталу 2014 року, як і раніше, більшість кредитних спілок - 284 - (58,9%) об'єднує невелику кількість членів - до 1,0 тис. осіб. При цьому, достатньо велика кількість кредитних спілок - 180 - (37,3%) об'єднує від 1,0 тис. до 10,0 тис. членів. Розподіл кредитних спілок за кількістю членів зображено на рис. 1.

Таблиця 1. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок

	Станом на 31.03.2012	Станом на 31.03.2013	Станом на 31.03.2014	Темпи приросту, %	
				31.03.2013/31.03.2012	31.03.2014/31.03.2013
Кількість зареєстрованих кредитних спілок	613	620	627	1,1	1,1
Кількість членів КС (тис. осіб)	1 169,8	1 083,6	972,1	-7,4	-10,3
Кількість членів КС, які мають внески на депозитних рахунках на кінець періоду (тис. осіб)	46,0	44,0	37,5	-4,3	-14,8
Кількість членів КС, які мають діючі кредитні договори (тис. осіб)	270,0	251,6	229,3	-6,8	-8,9
Загальні активи (млн. грн.)	2 562,3	2 701,1	2 716,1	5,4	0,6
Кредити, надані членам КС (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	2 396,1	2 503,3	2 494,5	4,5	-0,4
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	1 240,8	1 303,1	1 287,8	5,0	-1,2
Капітал (млн. грн.)	1 057,3	1 117,0	1 205,6	5,6	7,9

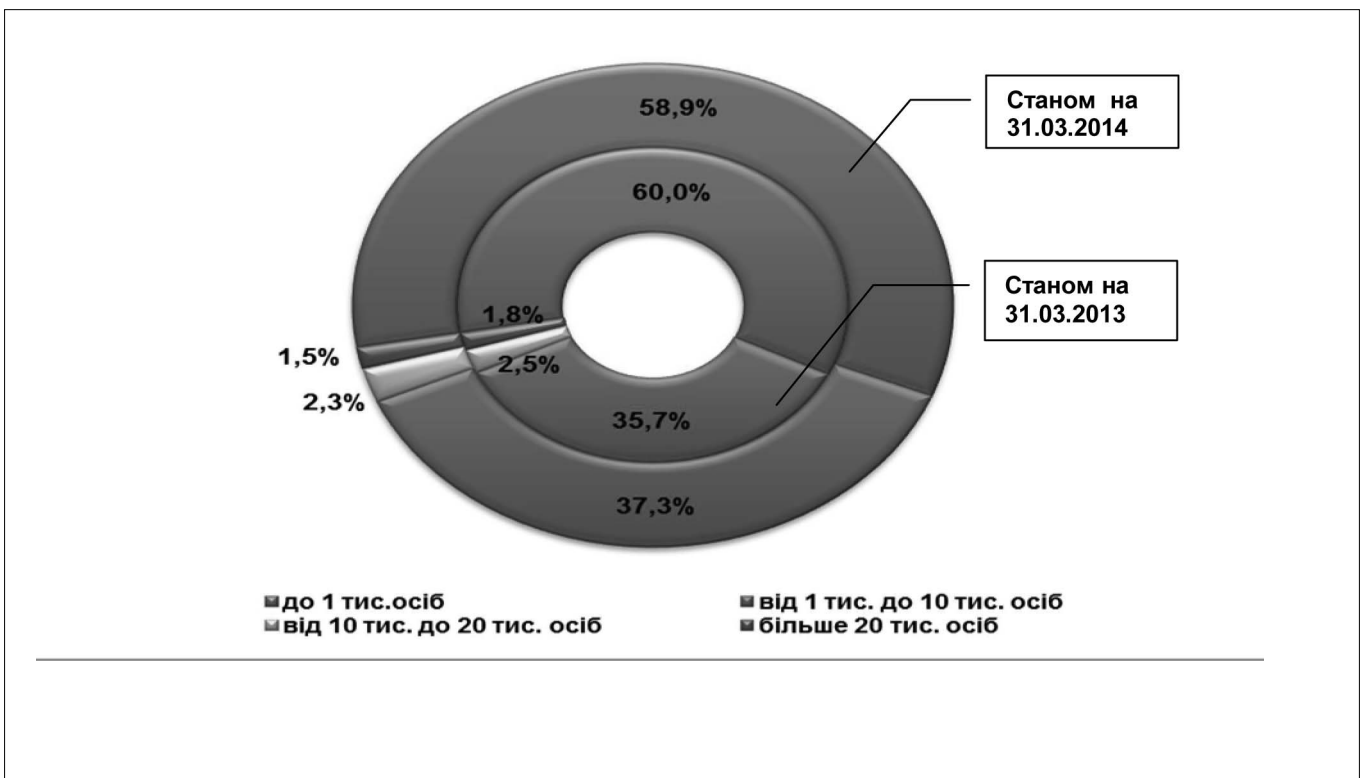

Рис. 1. Групування кредитних спілок за кількістю членів станом на 31.03.2014

Станом на 31.03.2014 кількість членів кредитних спілок становила 972,1 тис. осіб, що на 111,5 тис. осіб (10,3%) менше, ніж за відповідний період 2013 року. Також спостерігалось зменшення кількості членів кредитних спілок, які мають діючі кредитні договори, з 251,6 тис. осіб до 229,3 тис. осіб та членів кредитних спілок, які мають внески (вклади) на депозитних рахунках, з 44,0 тис. осіб до 37,5 тис. осіб (рис. 2).

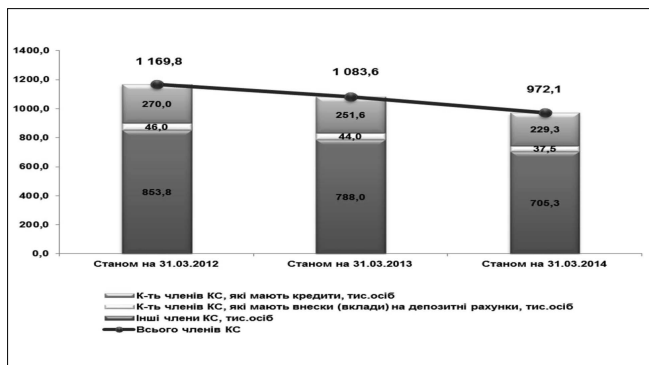

Рис.2. Динаміка кількості членів кредитних спілок

Частка членів кредитних спілок, що не є вкладниками, станом на 31.03.2014 складає 934,6 тис. осіб або 96,1% та, порівняно з аналогічним періодом 2012 та 2013 років, зменшилася несуттєво і залишається значною (станом на 31.03.2012 - 1 123,8 тис. осіб (96,1%), станом на 31.03.2013 - 1 039,6 тис. осіб (95,9%). Однак такі члени мають вирішальну кількість голосів та безпосередній вплив на прийняття управлінських рішень у кредитних спілках.

Система кредитних спілок за I квартал

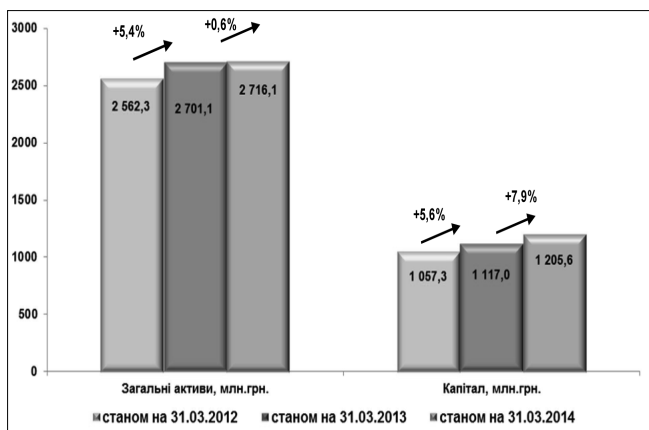

Рис. 3. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок

2014 року порівняно з аналогічним періодом 2013 року демонструє незначне зростання основних показників діяльності (рис. 3.).

Загальний обсяг активів кредитних спілок станом на 31.03.2014 становить 2 716,1 млн. грн. і збільшився на 15,0 млн. грн. або на 0,6% порівняно з відповідним періодом минулого року (станом на 31.03.2013 - 2 701,1 млн. грн.).

Загальний обсяг капіталу кредитних спілок станом на 31.03.2014 становить 1 205,6 млн. грн. та порівняно з 31.03.2013 збільшився на 88,6 млн. грн. або на 7,9%.

Загальний капітал сформовано на:

- 55,5% (669,2 млн. грн.) за рахунок пайових внесків членів кредитних спілок;
- 36,6% (440,7 млн. грн.) за рахунок резервного капіталу;
- 4,2% (50,9 млн. грн.) за рахунок додаткового капіталу.

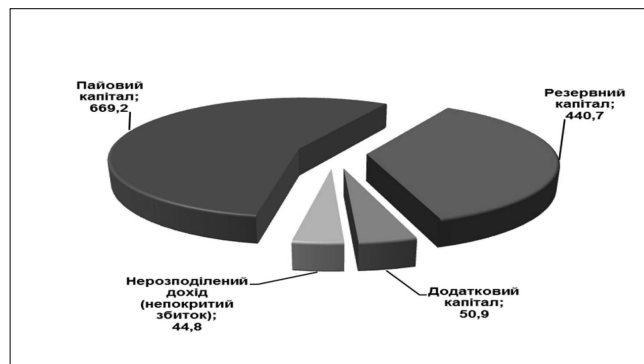

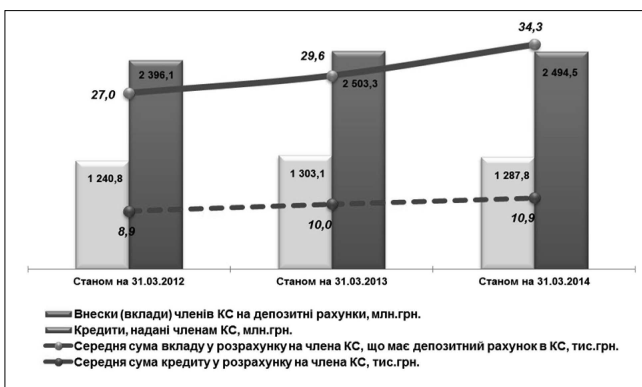
Рис.4. Структура капіталу станом на 31.03.2014 (млн. грн.)

Групування кредитних спілок за обсягом активів станом на 31.03.2014 наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Розподіл кредитних спілок за обсягом їх активів станом на 31.03.2014

Групи кредитних спілок за обсягом активів	Обсяг активів групи кредитних спілок, млн. грн.	Кількість кредитних спілок, що належать до кожної групи	Частка кредитних спілок, що належать до кожної групи, %	Частка активів, що належать до кожної групи
більше 100 млн. грн.	144,7	1	0,2	5,3
50 - 100 млн. грн.	681,1	9	1,9	25,1
10 - 50 млн. грн.	942,7	48	10,0	34,7
5 - 10 млн. грн.	367,4	54	11,2	13,5
1 - 5 млн. грн.	525,4	207	42,9	19,4
до 1 млн. грн.	54,8	163	33,8	2,0
ВСЬОГО	2 716,1	482	100%	100%

Дані таблиці 2 свідчать, що в загальному обсязі активів найбільшу частку (34,7%) становить група із 48 кредитних спілок (10,0% від кількості кредитних спілок, які подали звітні дані за I квартал 2014 року) з обсягом активів від 10 до 50 млн. грн. Крім того, значна частка активів (25,1%) припадає на 9 кредитних спілок (1,9%) з обсягом активів від 50 до 100 млн. гривень.

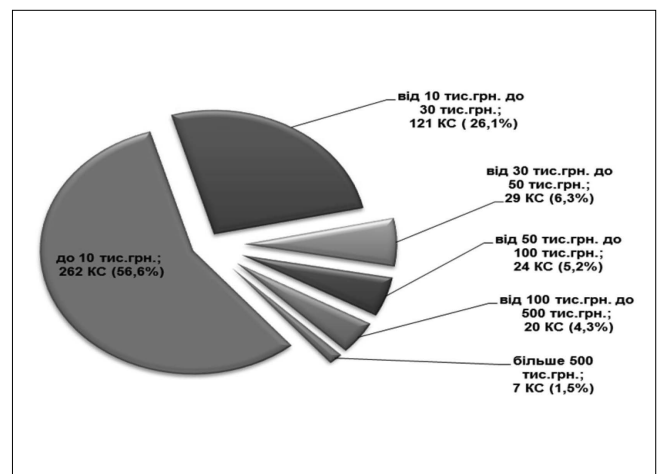
Рис. 5. Динаміка кредитування та залучення внесків членів кредитних спілок

Обсяг кредитного портфеля має випереджаючі темпи зростання порівняно із темпами зростання обсягів залучених депозитних внесків (вкладів).

Станом на 31.03.2014 кредити, надані членам кредитних спілок, становлять 2 494,5 млн. грн. та порівняно з відповідним періодом 2013 року зменшилися на 0,4% (8,8 млн. грн.). Середній розмір одного кредиту станом на 31.03.2014 становить 10,9 тис. грн.

(на 31.03.2012 - 8,9 тис. грн., на 31.03.2013 - 10,0 тис. грн.).

Станом на 31.03.2014 на депозитних рахунках членів кредитних спілок обліковувалось вкладів на загальну суму 1 287,8 млн. грн., що менше на 1,2% (15,3 млн. грн.), ніж за аналогічний період минулого року. Середня сума внесків на депозитні рахунки становить 34,3 тис. грн. (станом на 31.03.2012 - 27,0 тис. грн., станом на 31.03.2013 - 29,6 тис. грн.).

Рис. 6. Групування кредитних спілок за наданими кредитами на одного позичальника станом на 31.03.2014

Із загальної кількості кредитних спілок, які подали звітні дані за I квартал 2014 року, 463 кредитні спілки (96,1%) надали кредити своїм членам. У 262 кредитних спілок (56,6%) середній показник по наданих кредитах на одного позичальника менший 10,0 тис. грн. Питома вага активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 42,2 % (1 147,2 млн. грн.).

У четвертій частині кредитних спілок (121) показник середнього розміру кредиту на одного позичальника - від 10,0 до 30,0 тис. грн. Частка активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 18,4% (500,7 млн. грн.).

У трьох кредитних спілках показник середнього розміру кредиту перевищує 1 млн. грн.

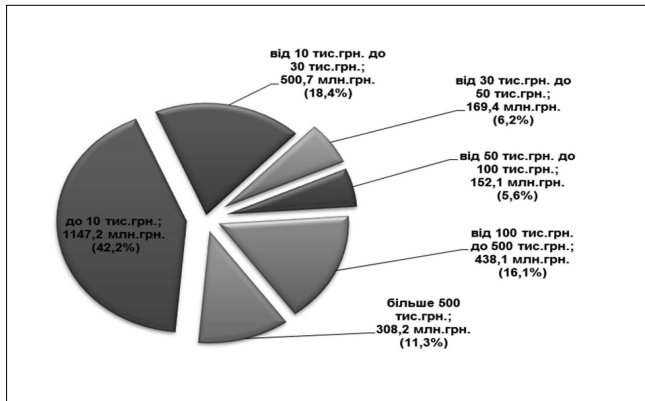

Рис. 7. Групування кредитних спілок за обсягами активів залежно від показника середнього кредиту на одного позичальника станом на 31.03.2014

Показник частки простроченої заборгованості у кредитному портфелі кредитних спілок протягом I кварталу 2014 року має тенденцію до зменшення порівняно з відповідним періодом минулих років та станом на 31.03.2014 тримається на рівні 17,3%. Така ситуація свідчить про ефективність проведення кредитними спілками заходів щодо підвищення якості кредитного портфеля та запровадження жорсткого кредитного моніторингу.

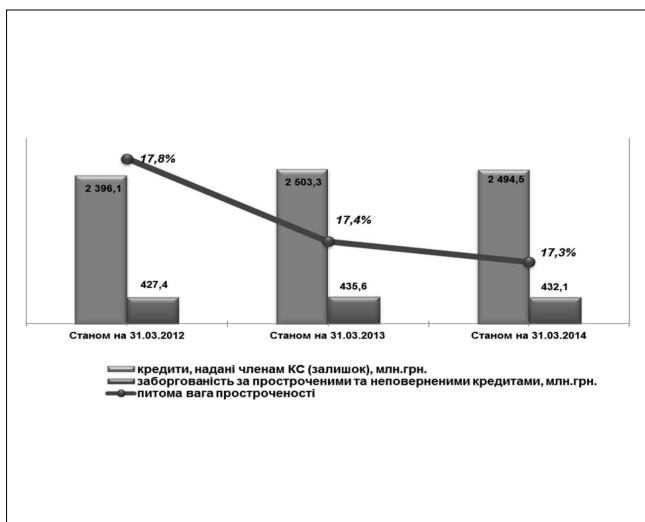

Рис. 8. Питома вага прострочених кредитів у кредитному портфелі кредитних спілок

Найбільш популярними на ринку є кредити, надані на споживчі потреби, частка яких становить 62,6% (1 563,2 млн. грн.). У складі споживчих кредитів кредити на придбання автотранспорту становлять 2,9% (44,9 млн. грн.); на придбання аудіотехніки, відео- та побутової техніки - 3,2% (50,2 млн. грн.) та на інші потреби - 93,9% (1 468,0 млн. грн.).

Друге місце посідають кредити, надані на придбання, будівництво та ремонт нерухомого майна - 21% (524,7 млн. грн.). Найменшу частку в загальному обсязі виданих кредитів - 2,1% (52,1 млн. грн.), - як і в попередні періоди, має кредитування на ведення селянських та фермерських господарств.

Найбільш ризиковими є комерційні кредити (станом на 31.03.2014 їх середній розмір становить 31,3 тис. грн.), які найчастіше надаються з відстрочкою основної суми. Станом на 31.03.2014 27,0% (52,9 млн. грн.) комерційних кредитів мають простроченість понад три місяці.

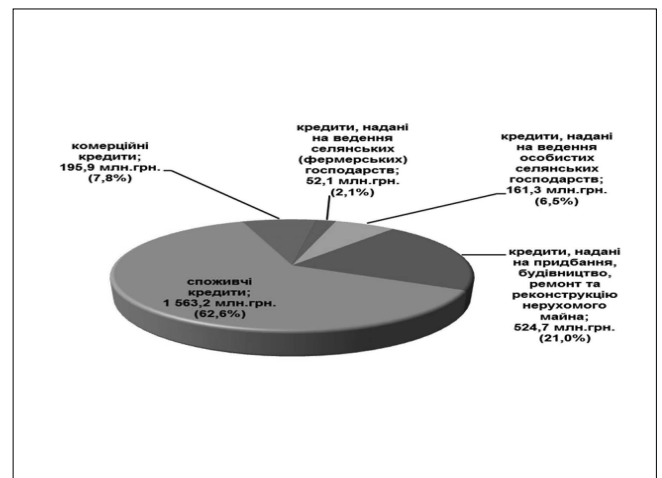

Рис. 9. Структура кредитів за видами станом на 31.03.2014

Діапазон середньозважених відсоткових ставок за кредитами, які надані членам кредитних спілок, досить широкий. Найбільша кількість кредитних спілок - 131 (27,2%) - надають кредити за середньозваженою ставкою в межах від 40% до 50% річних (табл. 3). Більше половини кредитних спілок (51,8%) надають своїм членам кредити за відсотковою ставкою в межах від 30% до 50% річних.

Таблиця 3.
Розподіл кредитних спілок за середньозваженими відсотковими ставками за кредитами станом на 31.03.2014

Інтервали відсоткових ставок	Кількість кредитних спілок, які подали звітні дані за I квартал 2014 року	Частка від загальної кількості кредитних спілок, %
До 10 %	35	7,3
10%-20%	15	3,1
20%-30%	48	10,0
30%-40%	119	24,6
40%-50%	131	27,2
50%-60%	65	13,5
60%-70%	37	7,7
70%-80%	11	2,3
Більше 80%	21	4,3
Всього	482	100%

У структурах кредитного та депозитного портфелів кредитних спілок значні частки припадають на кредити та депозити строком понад 12 місяців та строком від 3 до 12 місяців.

Станом на 31.03.2014 у кредитному портфелі найбільшу частку 58,0% (1 447,4 млн. грн.) становлять кредити з терміном погашення понад 12 місяців. Також значну частку (40,1%) мають кредити з терміном погашення від 3 до 12 місяців. Частка кредитів з терміном погашення до 3 місяців у загальному кредитному портфелі становить 1,9%.

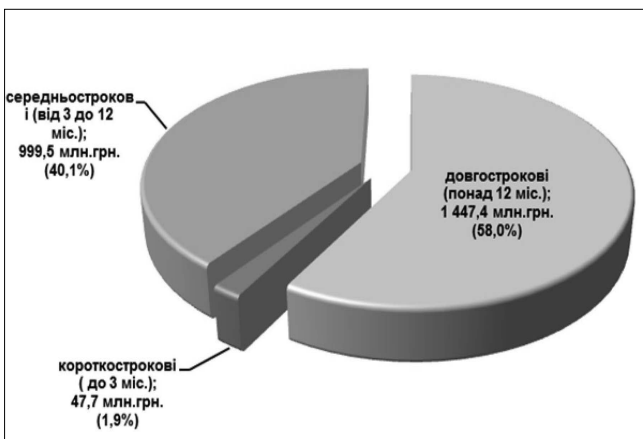

Рис.10. Структура кредитного портфеля кредитних спілок станом на 31.03.2014

У структурі депозитного портфеля кредитних спілок найбільшу частку мають довгострокові внески (вклади) (понад 12 місяців) 62,8% (810,3 млн. грн.), у тому числі внески понад 12 місяців з погашенням в поточному році становлять 398,5 млн. грн. (30,9%). Істотну частку 31,7% (408,1 млн. грн.) становлять середньострокові внески (вклади) на депозитні рахунки (від 3 до 12 місяців).

Внески до запитання та внески (вклади) на депозитні рахунки на строк до 3 місяців становлять 2,1% та 3,4% відповідно.

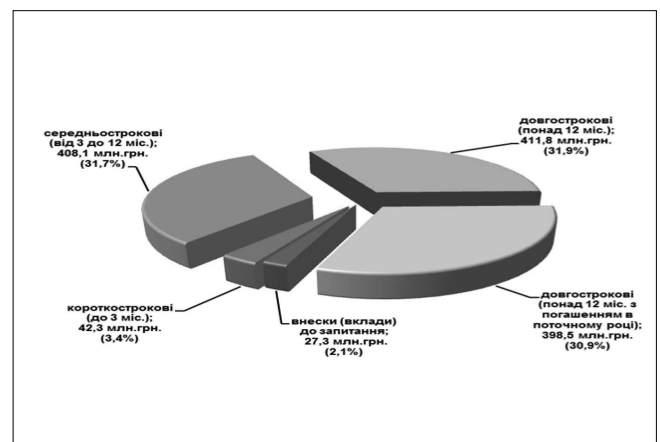

Рис.11. Структура депозитного портфеля кредитних спілок станом на 31.03.2014

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА І ПІВРІЧЧЯ 2014 РОКУ

Членами НАКСУ станом на 01.07.2014 року є 140 кредитних спілок. Дані по кредитних спілках, які виключені з Державного реєстру фінансових установ, у цьому аналізі відсутні. Крім того, у зв'язку з відомою ситуацією із кримськими

та севастопольськими кредитними спілками, дані по цих спілках не включені до загального підрахунку. Таким чином, у розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховується 120 кредитних спілок - членів НАКСУ.

ЗВЕДЕНИЙ РЕЙТИНГ ВСІХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

Таблиця 1. Рейтингові показники кредитних спілок, що є членами НАКСУ

Категорія	Назва показника бальної оцінки	Мета	30.09.2013		31.12.2013		31.03.2014		30.06.2014			
			Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал		
ДОХОДНІСТЬ	Балансовий прибуток до активів	>0	-2,2%	-10	-2,4%	-10	-2,9%	-10	-1,0%	-10	-1,4%	-10
	Доходи до витрат	>100%	110,4%	10	105,5%	10	106,1%	10	114,6%	10	113,2%	10
КАПІТАЛ	Резерви до активів	>=11%	26,6%	10	26,4%	10	26,0%	10	27,7%	10	29,1%	10
	Прострочені до власного капіталу	<30%	64,3%	3	65,8%	3	64,6%	3	64,3%	3	65,6%	3
	Капітал до активів	>=30%	38,0%	10	37,8%	10	38,5%	10	40,1%	10	41,4%	10
	Власний капітал до активів	>=10%	15,9%	10	15,7%	10	15,2%	10	17,3%	10	18,5%	10
АКТИВИ	Доходні активи до платних зобов'язань	>115%	152,5%	5	152,7%	5	154,1%	5	154,1%	5	160,0%	5
	Доходні активи до активів	90%	84,5%	3	85,4%	4	84,5%	3	83,7%	3	84,9%	3
	Основні засоби до активів	3-5%	3,6%	5	3,5%	5	3,2%	5	3,2%	5	3,2%	5
	Кредити до активів	85%	91,5%	4	92,3%	4	90,9%	4	90,3%	4	91,6%	4
	Чисті кредити до активів	85%	80,8%	5	81,7%	5	80,2%	5	79,9%	4	81,0%	5
ПРОСТРОЧЕНІСТЬ	Працюючі кредити до активів	>80%	74,5%	2	75,0%	2	74,2%	2	72,5%	2	72,5%	2
	Прострочені до кредитів	<4%	8,5%	1	9,2%	1	8,2%	1	9,0%	1	10,1%	0
	Прострочені до активів	<3,5%	6,4%	1	6,6%	1	6,0%	1	7,4%	1	8,4%	1
ЛІКВІДНІСТЬ	Ліквідні активи до активів	10%	18,7%	4	17,8%	4	19,3%	4	19,6%	4	18,6%	4
	Разом			63		64		63		62		62

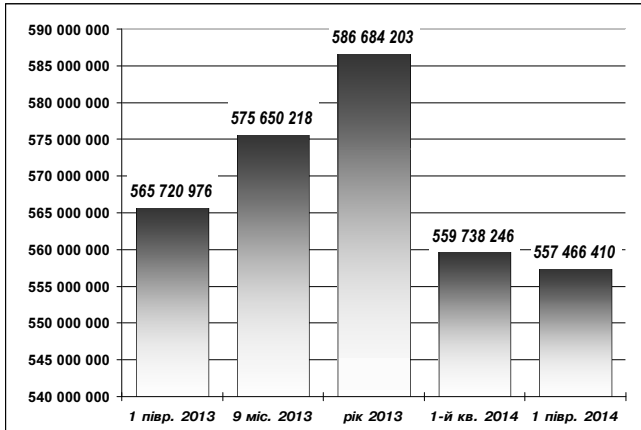
Другий квартал 2014 року характеризується незначним зменшенням активів, але одночасним незначним зростанням кредитного портфеля. При цьому, показник балансового прибутку (збитку) до активів погіршився на 0,5% і станом на 30.06.2014 року склав -1,4% від загальних активів системи. В той же час, співвідношення доходів 2 кварталу 2014 року до витрат цього пері-

оду склало 113,2%, що на 2,8% перевищує дані другого кварталу 2013 року. Одночасно зростання прострочених кредитів відбилося на погіршенні співвідношення прострочених кредитів до активів та кредитного портфеля. Незважаючи на це, в цілому система кредитних спілок - членів НАКСУ за результатами 2 кварталу 2014 року має оцінку "добре".

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Активи кредитних спілок - членів НАКСУ на 01.07.2014 склали 557,5 млн. грн., що свідчить про зменшення сумарних активів протягом другого кварталу 2014 року на 2,2 млн. грн. (0,4%), а у порівнянні з аналогічним періодом минулого року падіння активів - на 8,2 млн. грн. (1,4%).

Уявлення про наявну структуру активів кредитних спілок - членів НАКСУ дає наступна таблиця:

Таблиця 2. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

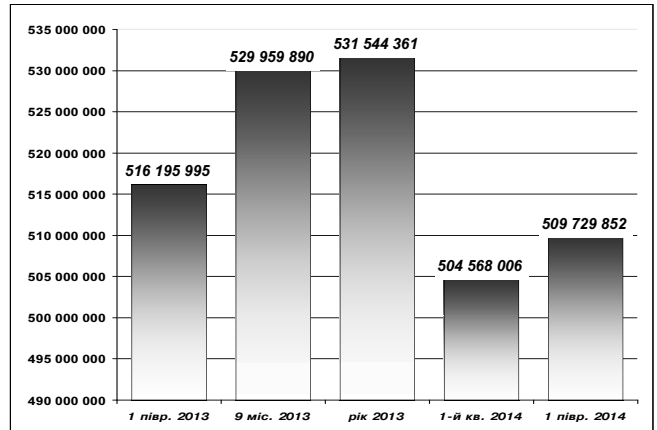
	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	6	5,00%	362 562	0,06%	51 160
Від 100 до 500 тис. грн.	11	9,17%	2 991 263	0,54%	271 933
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	15	12,50%	10 904 070	1,96%	726 938
Від 1 до 2 млн. грн.	27	22,50%	38 636 264	6,93%	1 430 973
Від 2 до 5 млн. грн.	33	27,50%	109 379 858	19,61%	3 314 541
Понад 5 млн. грн.	28	23,33%	395 247 996	70,90%	14 116 000
	120	100%	557 466 410	100 %	4 645 553

У другому кварталі 2014 року середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ, порівняно з першим кварталом 2014 року, зменшилися на 19 тис. грн. При цьому, протягом останніх 12 місяців середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ зросли на 327 тис. грн.

Переважає більшість кредитних спілок - членів НАКСУ (понад 73%) мають в активах понад мільйон грн., у таких спілках акумульовано 97,4% активів системи. В той же час, на майже 27% від загальної кількості кредитних спілок з активами менше 1 млн. грн. припадає лише 2,6% активів.

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

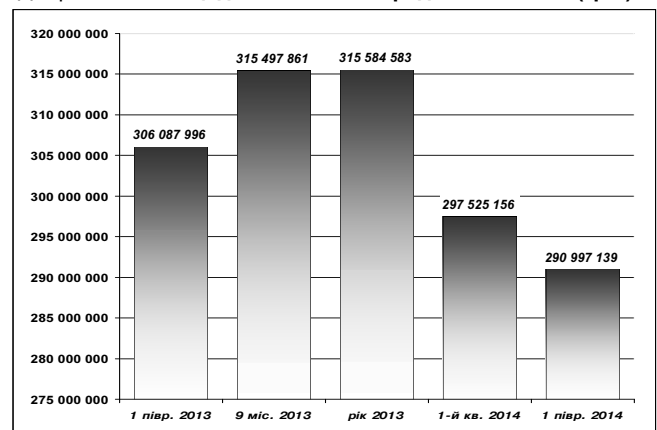

Кредитний портфель кредитних спілок - членів НАКСУ у другому кварталі 2014 року виріс майже на 5,2 млн. грн. (1%) і на 01.07.2014 року склав 509,6 млн. грн. Протягом 12 місяців кредитний портфель зменшився на 6,5 млн. грн. (1,3%). Отже, приріст кредитного портфеля у другому кварталі не компенсував його зменшення порівняно з початком року.

Внаслідок описаних вище змін у активах та кредитному портфелі слід очікувати в подальшому падіння доходності та погіршення співвідношення прострочених кредитів до кредитного портфеля у кредитних спілок - членів НАКСУ.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. Заощадження членів кредитних спілок (грн.)

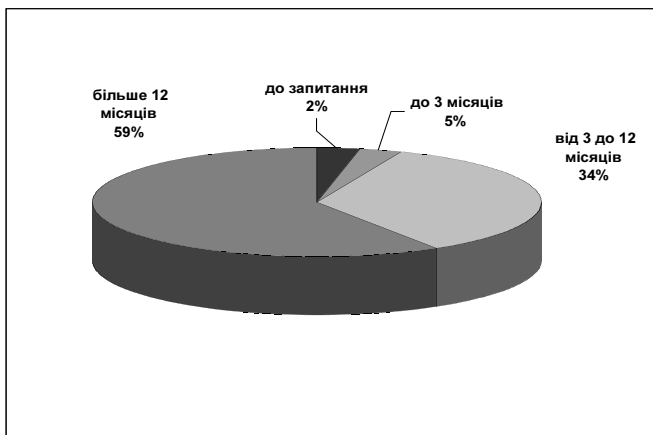

У другому кварталі 2014 року внески (вклади) членів кредитних спілок на депозитні рахунки, порівняно з першим кварталом 2014 року, зменшилися на 6,5 млн. грн. (2,2%) і склали 291 млн. грн. Порівняно з аналогічним періодом 2013 року загальна сума заощаджень зменшилася на 15,1 млн. грн.

Активи кредитних спілок фінансуються за рахунок внесків (вкладів) на депозитні рахунки на 52,2%, що майже на 2% менше, ніж на 01.07.2013р. Втім внески (вклади) членів КС на депозитні рахунки залишаються вагомим джерелом коштів у кредитних спілках - членах НАКСУ. Від процентних ставок за цими вкладками залежать, в основному, процентні ставки за кредитами.

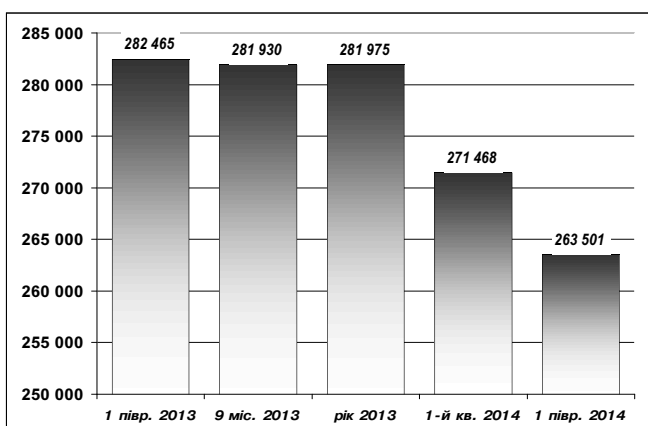
Структура вкладів на депозитних рахунках у другому кварталі 2014 р., порівняно з першим кварталом 2014 року, має незначні зміни у структурі вкладів, залучених на строк до одного року: зокрема, зросла на 2% питома вага договорів на термін до 3 місяців з відповідним зменшенням часток договорів до запитання та на строк від трьох до дванадцяти місяців.

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

Протягом другого кварталу 2014 р. кількість членів кредитних спілок зменшилася на 8 тис. осіб і станом на 01.07.2014 склала 263 501 особу. Протягом останніх 12 місяців кількість членів кредитних спілок зменшилась на 6,7%. Така ситуація свідчить про мобілізацію активної частини членства кредитними спілками - членами НАКСУ.

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок станом на 01.07.2014.

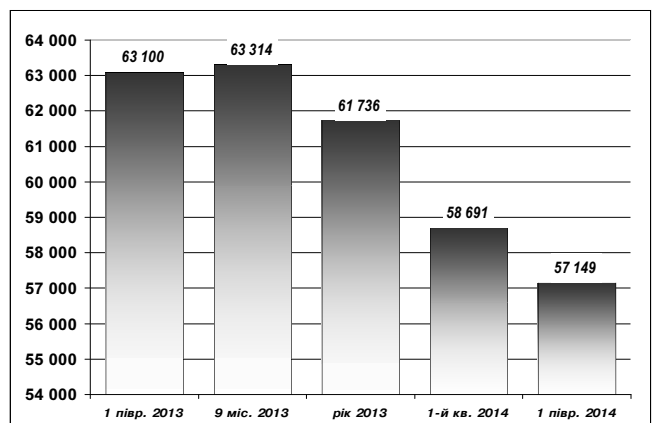
Таблиця 3. Структура кредитних спілок за кількістю членів

Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	6	5,00%	441	0,17%
від 100 до 500	31	25,83%	8 715	3,31%
від 500 до 1000	21	17,50%	14 979	5,68%
від 1000 до 2000	27	22,50%	38 948	14,78%
від 2000 до 5000	22	18,33%	72 974	27,69%
понад 5000	13	10,84%	127 444	48,37%
	120	100%	263 501	100 %

У зв'язку зі зменшенням загальної кількості членів кредитних спілок протягом другого кварталу 2014 року зменшилася кількість кредитних спілок, членами яких є понад 1000 осіб і, якщо кількість спілок, членами яких є менше 100 осіб, лишилася незмінною, то кількість спілок, у яких обслуговується від 100 до 1000 членів, зросла на 3. Група спілок, в яких обслуговується від 100 до 500 осіб (31 спілка), залишається найчисленнішою за кількістю. При цьому, понад 48% членів обслуговуються у великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 9,2 % загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 45,84 % від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

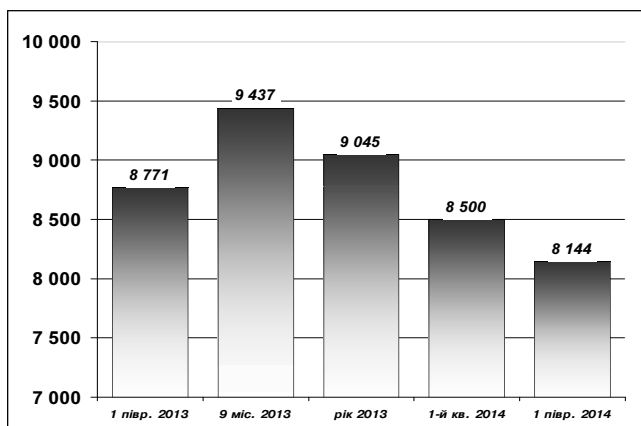

У другому кварталі 2014 року простежується зменшення на 1,5 тисячі осіб загальної кількості позичальників, на 01.07.2014 їх кількість склала 57 149 осіб, а за 12 місяців вона зменшилась майже на 6 тисяч осіб. В той же час, як було показано вище, кредитний портфель за 12 місяців зменшився на 6,5млн. грн. Середній розмір кредиту станом на 01.07.2014 склав 8 919 грн. Порівняно з аналогічним періодом попереднього року середній розмір кредиту збільшився на 739 грн.

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Кількість вкладників кредитних спілок у другому кварталі 2014 року зменшилась порівняно з першим кварталом 2014 року на 4,2% і на кінець кварталу їх кількість становила 8 144 особи. Протягом 12 місяців кількість вкладників зменшилась на 7,1%.

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

В процесі аналізу членства виділяються три групи кредитних спілок:

- спілки, в яких обслуговується менше 1000 осіб;
- спілки, в яких обслуговується від 1000 до 5000 осіб;
- спілки, в яких обслуговується понад 5 000 осіб.

Розглянемо активи цих груп кредитних спілок, відображені у наступній таблиці.

Таблиця 4. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

Кількість членів	Кількість КС	Кількість членів КС	Активи	Середні активи по групі КС	Кількість позичальників	Кількість вкладників
Менше 1000	58	24 135	83 176 156	1 434 072	7 685	923
Від 1000 до 5000	49	111 922	316 850 656	6 466 340	25 096	3 519
понад 5000	13	127 444	157 439 598	12 110 738	24 368	3 702
	120	263 501	557 466 410	4 645 553	57 149	8 144

Підсумовуючи наведену інформацію, можна констатувати наступне: кредитні спілки - члени НАКСУ можна об'єднати у три групи, які дуже подібні до груп режимів регулювання, визначених Нацкомфінпослуг.

Зокрема, 48,4% кредитних спілок з невеликим розміром активів об'єднують 9,2% загальної кількості членів; ця група кредитних спілок, де 13,4% позичальників і 11,3% вкладників, за суттю близька до третьої групи режимів регулювання. При цьому, питома вага активних членів (співвідношення кількості вкладників та позичальників до загальної кількості членів спілки) в цій групі складає 36%.

Друга група - 40,8% кредитних спілок, яка об'єднує 42,4% загальної кількості членів (44% позичальників і 43,2% вкладників), - близька до другої групи режимів регулювання. Питома вага активних членів в цій групі складає 26%.

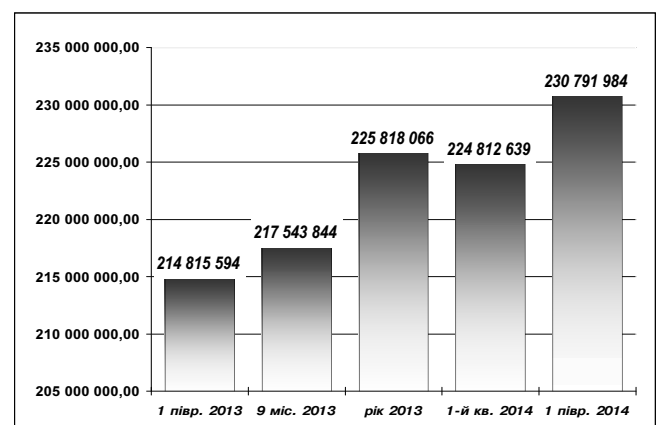
Група спілок, яка об'єднує понад 5000 членів, найменша за кількістю - 10,8% від загальної кількості кредитних спілок - членів НАКСУ, має найвищий розмір середніх активів, в ній сконцентровано найбільше членів - 48,4% від загальної кількості і найбільше вкладників - 45,5%, а позичальників - 42,6%. Ця група аналогічна до першої групи режимів регулювання. Питома вага активних членів по цій групі складає 22%.

В цілому по кредитних спілках - членах НАКСУ питома вага активних членів кредитних спілок складає 25% від загальної кількості.

▶ КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

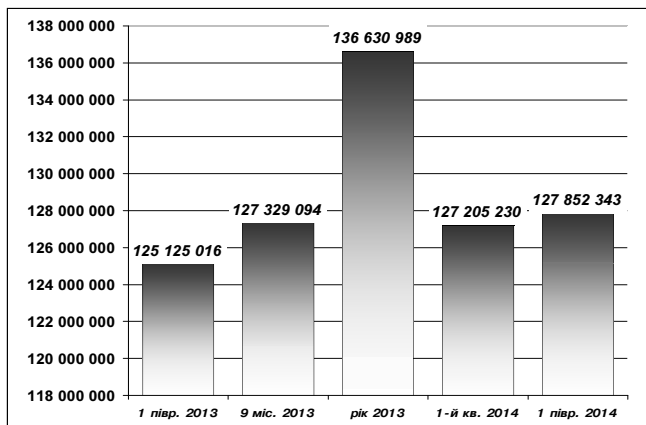
Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

Сумарний капітал кредитних спілок у другому кварталі 2014 року збільшився на 6 млн. грн. (2,7%) і склав 230,8 млн. грн. Протягом 12 місяців сумарний капітал збільшився на 16 млн. грн. (7,4%).

ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

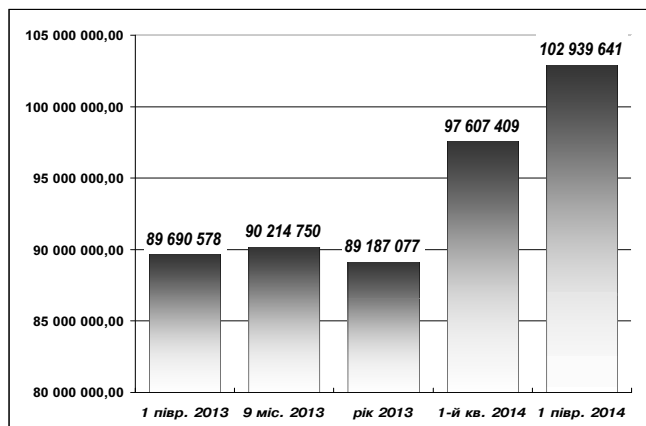

Протягом другого кварталу 2014 року пайовий капітал кредитних спілок збільшився на 0,65 млн. грн. Отже, на зростання пайового капіталу припадає лише десята частина загального зростання капіталу. Питома вага пайового капіталу у складі загального капіталу станом на 01.07.2014 склала 55,4%, при цьому протягом кварталу питома вага пайового капіталу у складі загального капіталу зменшилася на 1,1%, а протягом 12 місяців - на 2,8%. Таким чином кредитні спілки намагаються змінити структуру капіталу в бік таких джерел його формування, які здатні за необхідності поглинати збитки, а також бути джерелом несплачених коштів, що на даний момент сприяє фінансовій стійкості.

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

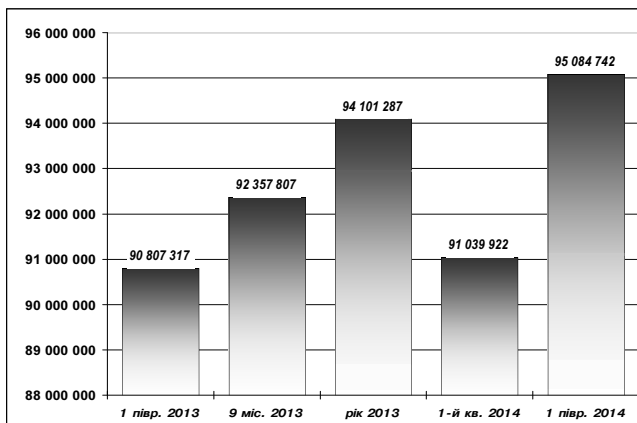
У другому кварталі 2014 року власний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ збільшився на 5,3 млн. грн. і склав 102,9 млн. грн. За останні 12 місяців власний капітал зріс на 13,2 млн. грн. - 14,8%.

Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

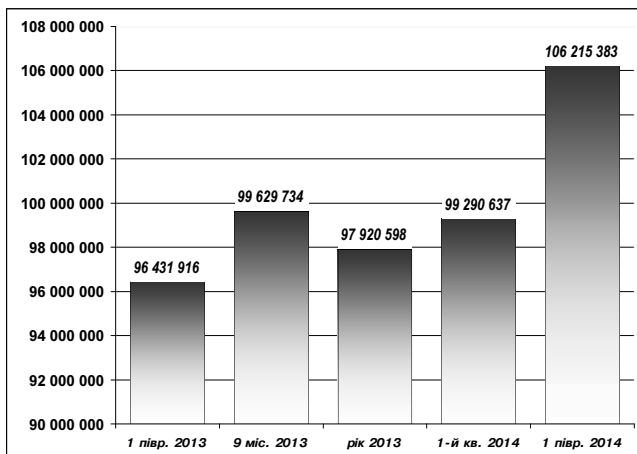
На 01.07.2014 сумарний резервний капітал склав 95,1 млн. грн., що на 4,3 млн. грн. (4,7%) більше, ніж його значення на 01.04.2013 р., протягом другого кварталу 2014 року сумарний резервний капітал збільшився на 4 млн. грн.

ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

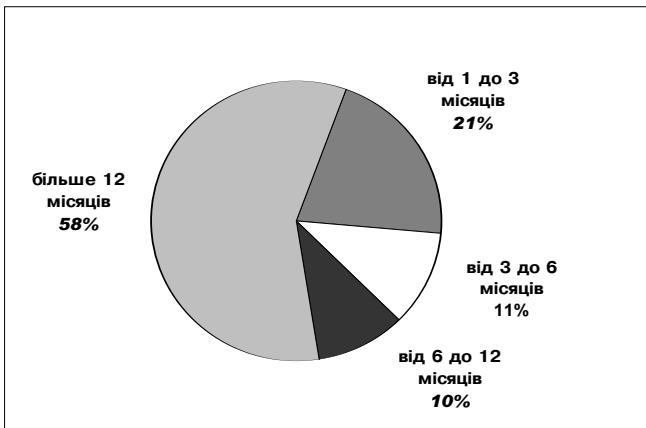
У другому кварталі 2014 року сума прострочених кредитів, порівняно з минулим кварталом, збільшилася майже на 7 млн. грн. і склала 106,2 млн. грн. За останні 12 місяців цей показник збільшився на 9,8 млн. грн. При цьому, порівняно з аналогічним періодом 2013 року, рівень прострочення протягом року збільшився на 2,1% і склав на 1 липня 2014 року 20,8% від загальної суми кредитного портфеля.

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів:

Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

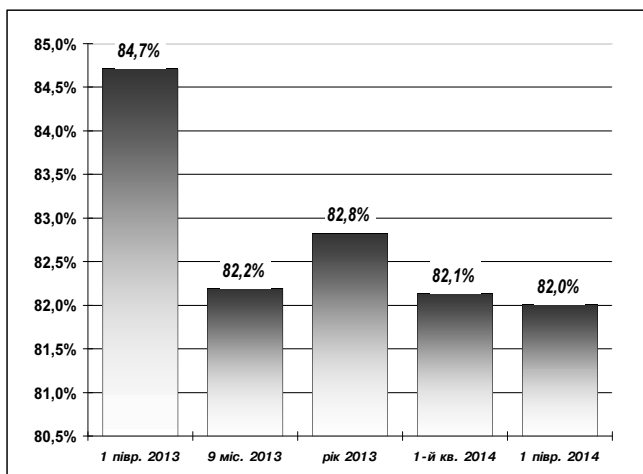

В структурі прострочених кредитів продовжують переважати прострочені кредити терміном більше 12 місяців, хоча їх питома вага, порівняно з минулим кварталом, у загальній простроченості зменшилася на 3% і склала 58%. Протягом другого кварталу продовжує зростати питома вага кредитів, прострочених від 1 до 3 місяців: станом на 01.07.2014 вона склала 21%, а питома вага кредитів, прострочених від 3 до 6 місяців, зросла на 2% і склала 11% від загальної суми прострочених кредитів.

Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кредитів, не покритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

■ ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

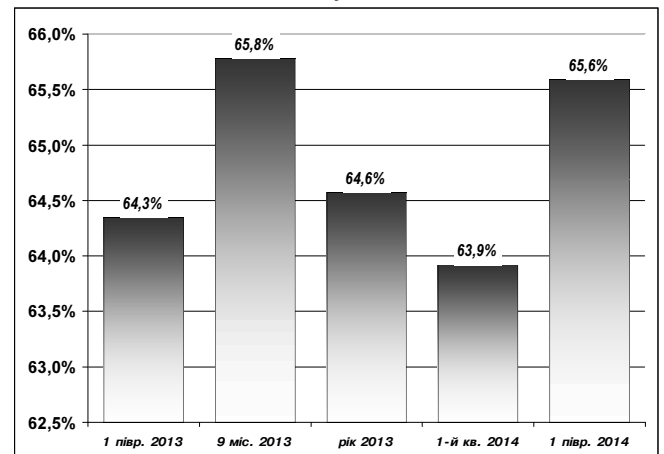
Діаграма 14. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

Співвідношення фактично сформованого РЗПВ до його нормативного значення у другому кварталі 2014 року практично лишилося незмінним. У порівнянні з аналогічним періодом минулого року це співвідношення зменшилося на 2,7%.

■ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Діаграма 15. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

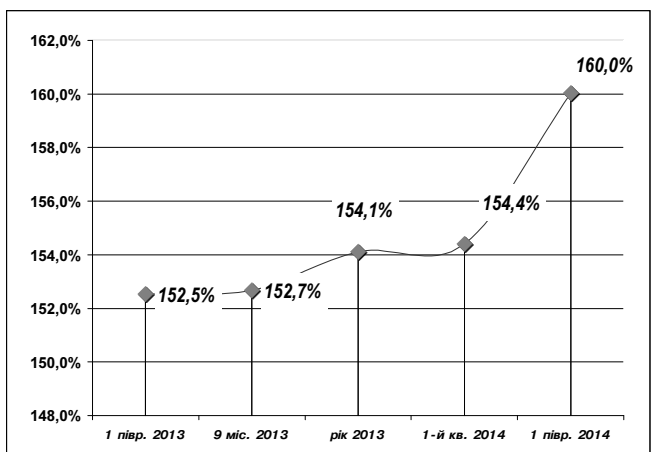

У другому кварталі 2014 року внаслідок збільшення загальної суми прострочених кредитів співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу збільшилося і склало 65,6%. В той же час, за останні 12 місяців цей показник збільшився на 1,3%.

► ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

■ ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

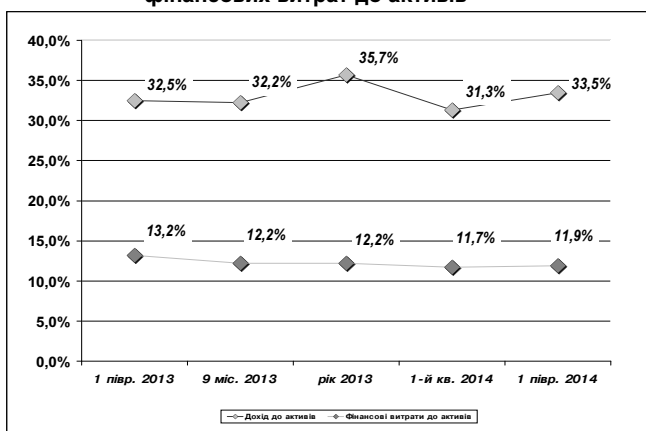
Діаграма 16. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

У другому кварталі 2014 року співвідношення між доходними активами та платними зобов'язаннями, порівняно з першим кварталом, зросло на 5,6% і досягло 160%. При цьому за останні 12 місяців це співвідношення зросло на 7,5%. Таке співвідношення є наслідком одночасного зростання кредитного портфеля і зменшення обсягів залучених коштів і дає підстави для стриманого оптимізму щодо можливості кредитних спілок пережити складну поточну ситуацію і у подальшому поступово збільшувати обсяги кредитування.

■ ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

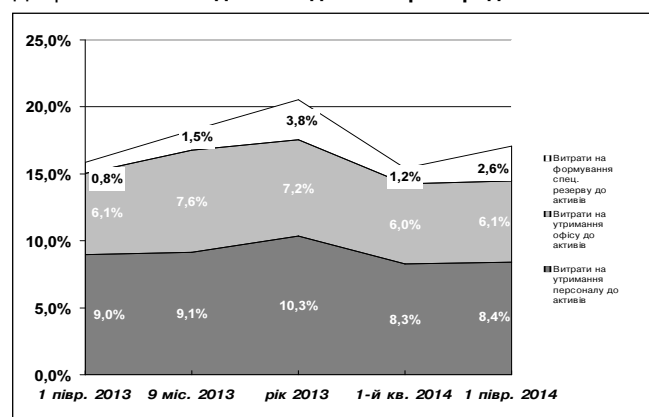
Діаграма 17. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

Рівень доходності активів протягом другого кварталу 2014 року збільшився на 2,2%, а рівень вартості активів збільшився на 0,2%. Протягом останніх 12 місяців рівень доходності збільшився на 1%, в той час як рівень вартості активів зменшився на 1,3%. Загальне співвідношення доходності активів та їх вартості на рівні, відповідно, 33,5% та 11,9% забезпечує кредитним спілкам джерела як покриття операційних витрат, так і адекватного резервування.

■ РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 18. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

Витрати на утримання персоналу протягом усього періоду є значно більшими порівняно з витратами на формування спеціального резерву та витратами на утримання офісу. У другому кварталі 2014 року витрати на утримання персоналу склали 8,4% від активів, що на 6,8% більше за витрати на формування РЗПВ, які, в свою чергу, зросли, порівняно з першим кварталом, більше ніж вдвічі і склали 2,6%. Витрати на утримання офісу, порівняно з першим кварталом, лишилися майже незмінними - 6,1% від активів.

Втім, для різних категорій кредитних спілок як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Таблиця 4. Загальна структура витрат кредитних спілок, %

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	1,2%	6,8%	5,5%	22,9%	32,8%	43,6%	38,6%
Операційні витрати разом	98,6%	76,2%	77,3%	54,9%	54,5%	42,4%	46,9%
Витрати на формування РЗПВ	0,2%	16,4%	8,4%	13,9%	4,1%	5,7%	6,2%
Витрати на формування резервного капіталу	0,0%	0,1%	0,6%	1,1%	2,4%	1,4%	1,6%
Витрати на проценти на паї	0,0%	0,5%	8,2%	7,2%	6,2%	6,9%	6,7%

Питома вага процентних витрат пропорційна розміру активів кредитних спілок. Найбільший відсоток процентних витрат притаманний спілкам з активами понад 5 млн. грн. Ця група кредитних спілок має також найменший відсоток операційних витрат. Найбільша частка операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Розподіл доходу на додаткові пайові внески притаманний спілкам з активами понад 100 тис. грн., а найбільша питома вага доходу, що був спрямований на такий розподіл, - кредитним спілкам з активами від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.

Розмір активів кредитних спілок впливає і на структуру операційних витрат. В цілому уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

Таблиця 5. Структура операційних витрат кредитних спілок

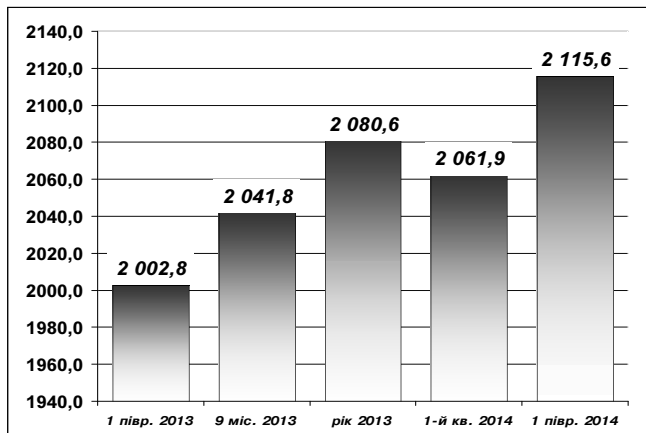
Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Витрати на зарплату	54,5%	66,5%	63,6%	62,6%	61,6%	55,4%	58,0%
Офісні витрати	45,1%	31,8%	34,6%	36,0%	35,2%	43,4%	40,2%
Витрати на формування спільних фінансових фондів	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Витрати на нарахування податку на прибуток	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,7%	0,2%	0,3%
Інші витрати	0,4%	1,4%	1,8%	1,2%	2,5%	1,0%	1,3%

Максимальна питома вага витрат на оплату праці в складі операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами від 100 тис. грн. до 500 тис. грн., а мінімальна - кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Найменші спілки також мають найбільшу частку витрат на утримання офісу. Витрати на формування спільних фінансових фондів притаманні кредитним спілкам з активами від 100 до 500 тис. грн.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

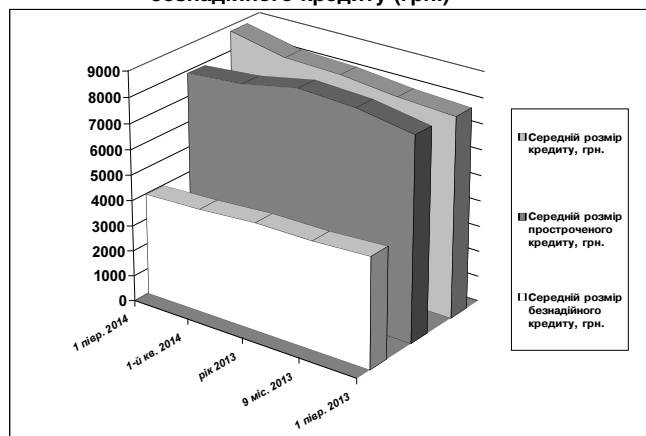
■ АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 19. Активи на одного члена спілки (грн.)

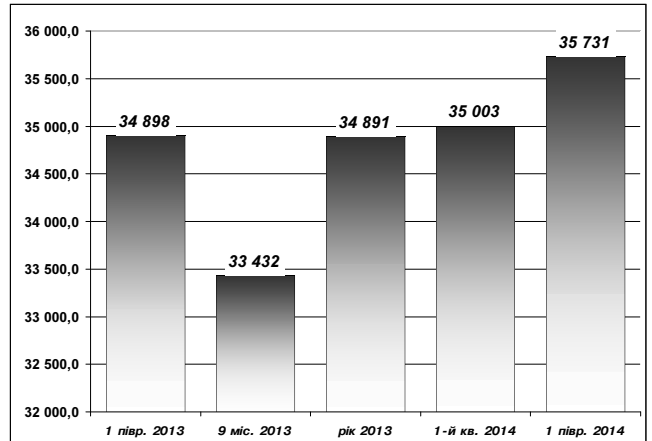
■ СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 20. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

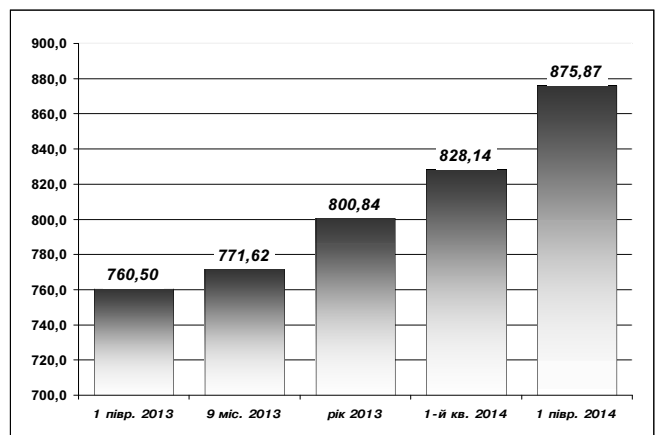
■ ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 21. Заощадження на одного вкладника, грн.

■ КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

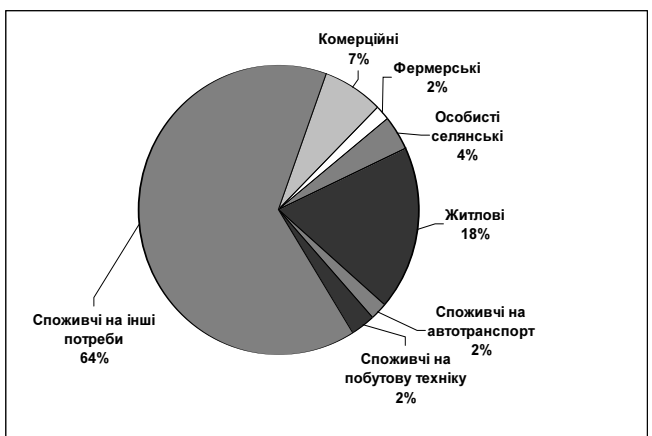
Діаграма 22. Капітал на одного члена спілки (грн.)

■ СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

Структура кредитного портфеля у другому кварталі 2014 року майже не змінилася, частка споживчих кредитів складає 68%. Споживчі кредити переважають в структурі кредитного портфеля, вони забезпечують спілкам 72 % доходності. Найнижчою доходністю характеризуються в цьому періоді фермерські кредити (1 % доходу від 2 % портфеля).

Діаграма 23. Структура кредитного портфеля за видами

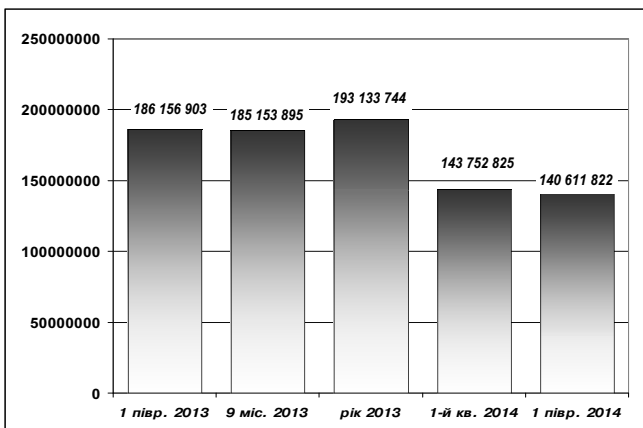
■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

Діаграма 24. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

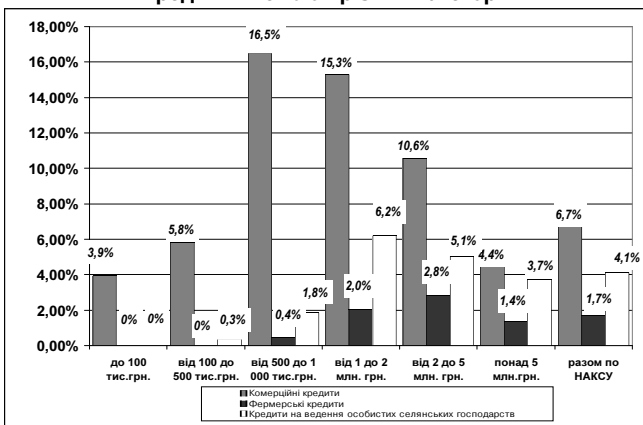
Діаграма 25. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

Сума виданих кредитів у другому кварталі 2014 року зменшилася, порівняно з першим кварталом, на 3,1 млн. грн. і склала 140,6 млн. грн. Порівняно з першим кварталом 2013 року, сума виданих кредитів зменшилася на 24,5 %.

Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

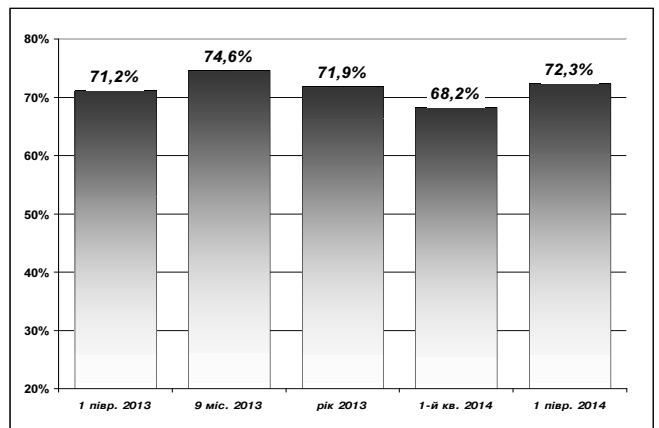
Діаграма 26. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

Питома вага бізнес-кредитів у кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 12,5 %, порівняно з попереднім кварталом цей показник не змінився. Найбільшою часткою бізнес-кредитів характеризуються кредитні портфелі кредитних спілок з активами від 1 до 2 млн. грн. (23,6 %), а найменшою (3,9%) - кредитні портфелі кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. Найбільша питома вага кредитів, наданих на ведення фермерських та особистих селянських господарств, притаманна кредитним спілкам з активами від 1 до 2 млн. грн.

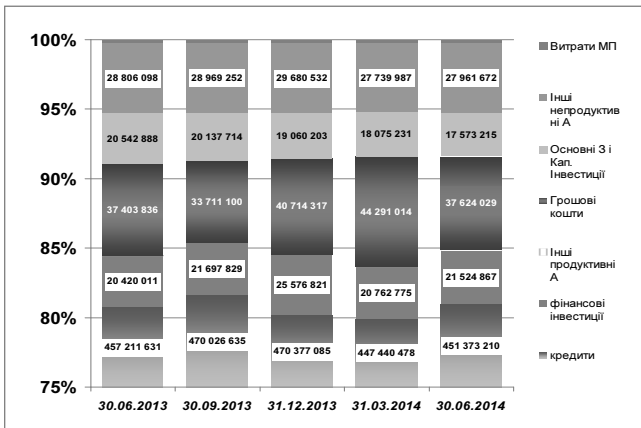
Наступна діаграма представляє виконання кредитними спілками - членами НАКСУ нормативу 3.1.1 - покриття прострочених кредитів регулятивним капіталом як одного з найважливіших. Дані наведеної діаграми свідчать про те, що станом на 31 березня 2014 року, як і у попередньому році, кредитними спілками - членами НАКСУ цей норматив виконується. В другому кварталі 2014 року фактичне значення показника зросло на 4,1 % порівняно з першим кварталом 2014 року і склало 72,3 %. Порівняно з аналогічним періодом 2013 року співвідношення прострочених, неповернених, безнадійних та пролонгованих кредитів до регулятивного капіталу збільшилося на 1,1% внаслідок суттєвого зростання прострочених кредитів.

Діаграма 27. Дотримання нормативу 3.1.1.

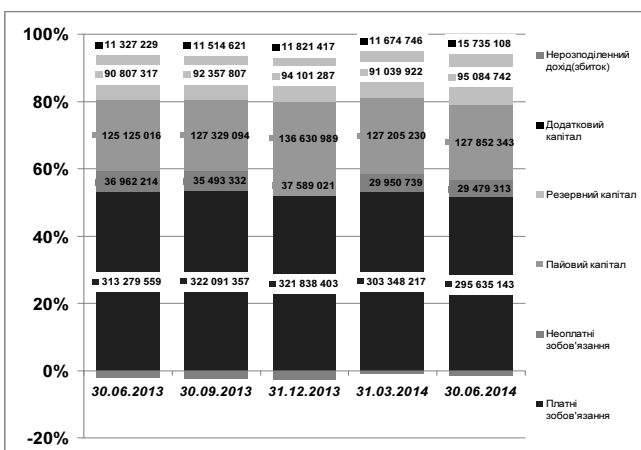
З метою оцінки рівня стабільності системи кредитних спілок - членів НАКСУ порівняємо структуру активів кредитних спілок і джерел їх фінансування - зобов'язань та капіталу:

Діаграма 28. Структура активів кредитних спілок і джерел їх фінансування

Станом на 30.06.2014 року питома вага продуктивних активів в структурі активів кредитних спілок - членів НАКСУ складає 84,9 %. Левову частку активів складає кредитний портфель - 81,0 % від загальних активів. Частка фінансових інвестицій порівняно з першим кварталом 2014 року лишилась практично незмінною - 3,9%. Питома вага непродуктивних активів складає 15,1 %, при цьому, порівняно з першим кварталом, на 1,2% зменшилася частка грошових коштів і склала 6,7 % від загальних активів. Порівняно з аналогічним періодом попереднього року структура активів лишилась практично незмінною.

Діаграма 29. Структура зобов'язань та капіталу кредитних спілок

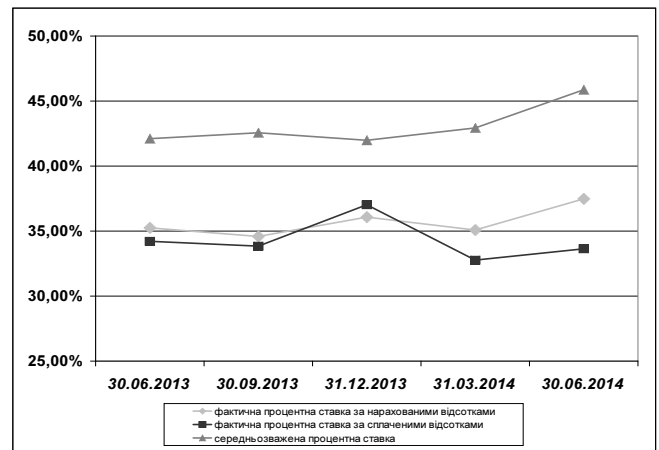
На відміну від структури активів, структура зобов'язань та капіталу протягом 12 місяців змінилася: якщо станом на 30.06.2013 р. активи кредитних спілок - членів НАКСУ фінансува-

лися за рахунок капіталу на 38 %, а за рахунок зобов'язань, відповідно, на 62 %, то станом на 30.06.2014 р. за рахунок зобов'язань фінансується 58,3 % активів кредитних спілок - членів НАКСУ, а за рахунок капіталу - 41,7 % активів; при цьому, за рахунок платних зобов'язань фінансується 53% від загальних активів, протягом року цей показник зменшився на 2,4%.

Станом на кінець другого кварталу 2014 року за рахунок резервного капіталу фінансується 17,1% активів кредитних спілок - членів НАКСУ. Такий рівень фінансування активів дозволяє не тільки у повному обсязі поглинути непокритий збиток, а й забезпечити фінансування необхідної ліквідності на рівні майже 7% від активів.

Аналіз процентних ставок за кредитами представлений наступною діаграмою:

Діаграма 30. Аналіз процентних ставок за кредитами

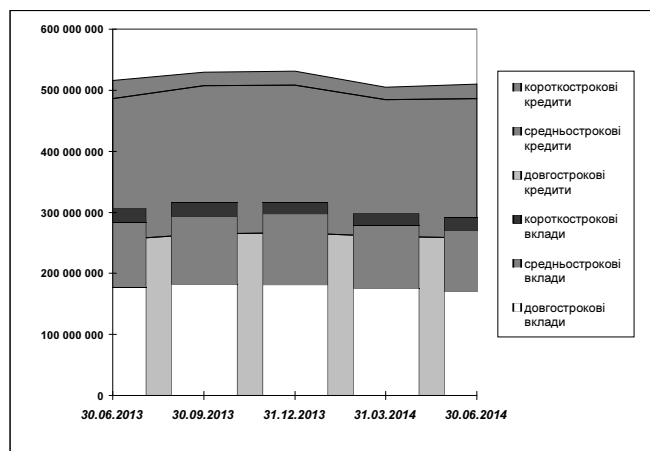
На діаграмі представлено порівняння середньозваженої процентної ставки (лінія з піктограмою трикутника) з фактичною доходністю кредитного портфеля як за нарахуванням (лінія з піктограмою ромба), так і за отриманими процентами (лінія з піктограмою квадрата). Фактична доходність кредитного портфеля за нарахуванням та сплаченими процентами у другому кварталі 2014 року складає, відповідно, 37,5% та 33,6%. Таким чином, протягом другого кварталу фактична доходність кредитного портфеля за нарахуванням збільшилася на 2,4% пункти, а фактична доходність за сплатою - лише на 0,8% пункта, що відповідає описаному вище

зростанню рівня поточної простроченості за кредитами.

Проте протягом усього періоду середньозважена процентна ставка суттєво відрізняється від фактичної доходності кредитного портфеля як за нарахуванням, так і за отриманими процентами. При цьому, станом на 30.06.2013 розрив складав 7,9%, станом на 31.12.2013 року він зменшився і досяг 5,9%, а протягом першого півріччя 2014 року збільшився і на кінець другого кварталу за нарахуванням розрив складає 8,4%, а за сплаченими процентами - 12,3%. Тому ситуація потребує від кредитних спілок додаткової уваги під час планування очікуваної доходності кредитного портфеля, адже орієнтація на середньозважену процентну ставку може призвести до неотримання очікуваного доходу.

Під час аналізу загальної структури активів та пасивів було визначено, що частка активів, що фінансуються за рахунок платних зобов'язань, складає по кредитних спілках - членах НАКСУ станом на кінець другого кварталу 2014 року 53,0 %. В той же час, сума кредитів, виданих членам спілок, за виключенням резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок, складає 81,0 % від загальних активів. Наступна діаграма представляє деталізацію кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками.

Діаграма 31. Порівняння кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками

На представленій діаграмі області представляють кредитний портфель за строками від довгострокових до короткострокових, а стовпчики - портфель вкладів (також від довгос-

трокових до короткострокових). Враховуючи той факт, що дані щодо фактично сформованого РЗПВ не містять диференціації його за строками кредитів, в цій діаграмі представлений кредитний портфель "брутто" - не зменшений на суму РЗПВ. Необхідно відмітити, що суттєвим ризиком ліквідності для кредитних спілок (в тому числі і невиконання нормативу короткострокової ліквідності) є розміщення середньострокових вкладів у довгострокові кредити.

Протягом всього періоду, що аналізувався по кредитних спілках - членах НАКСУ, в цілому кредитний портфель переважає портфель вкладів у зв'язку з частковим фінансуванням кредитного портфеля за рахунок капіталу. При цьому, як було показано вище, частка фінансування активів за рахунок капіталу постійно зростає. Фінансування довгострокових кредитів за рахунок довгострокових внесків (вкладів) на депозитні рахунки коливається в межах від 65,8 % до 69,7 %. Станом на кінець другого кварталу 2014 року довгострокові кредити фінансуються за рахунок довгострокових вкладів на 65,8%, середньострокові кредити - за рахунок середньострокових вкладів на 43,7 %, а короткострокові кредити - за рахунок короткострокових вкладів на 90,3 %. Враховуючи те, що фінансування кредитного портфеля, крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, відбувається за рахунок капіталу кредитних спілок, таку структуру фінансування кредитного портфеля можна вважати достатньо безпечною, оскільки вона не несе у собі загрози проблем з ліквідністю. В той же час, кредитні спілки, кредитний портфель яких фінансується за рахунок вкладів в більшому обсязі, ніж у середньому по НАКСУ, повинні приділяти увагу відповідності кредитного портфеля портфелю вкладів за строками.

Наведена інформація на перший погляд виглядає так, що в цілому за останні 12 місяців у другому кварталі більшість показників системи кредитних спілок демонструють хоч і невелику, але негативну динаміку, включаючи зменшення кредитного портфеля та портфеля вкладів. В той же час, порівнюючи основні фінансові дані з даними аналогічного періоду 2013 року, ми не повинні забувати про те, що в

той період аналізувалися дані, у т.ч. і кредитних спілок з АР Крим та м. Севастополь, основні фінансові показники яких станом на 30.06.2013 року складали: активи 22,5 млн. грн., кредитний портфель - 21,9 млн. грн., загальна сума внесків (вкладів) на депозитні рахунки членів кредитних спілок - 10,7 млн. грн. тощо. Таким чином, порівняно з попереднім роком система кредитних спілок НАКСУ демонструє певне зростання.

Щодо показників другого кварталу поточного року, дійсно існують певні негативні тенденції, особливо це стосується зростання рівня простроченості. Причому, простроченість збільшується практично у всіх областях України. Особливе занепокоєння викликає фінансовий стан кредитних спілок Сходу України. Складна тимчасова ситуація, в якій з об'єктивних причин опинилися кредитні спілки Донецької та Луганської областей, призвела до того, що в КС цього регіону:

- активи з початку року знизилися на 11,7%;
- кредитний портфель зменшився на 11,9%;
- капітал кредитних спілок з початку року зменшився на 12,4%, у тому числі пайовий капітал на 22,4%;
- рівень прострочення виріс на 39,2%.

Враховуючи те, що активи кредитних спілок Луганщини та Донеччини складають 10,7% від загальних активів кредитних спілок - членів НАКСУ, сумарний кредитний портфель - 11,5%, а рівень прострочення - 22,1%, зрозуміло, як впливають фінансові проблеми кредитних спілок цього регіону на загальну картину по НАКСУ в цілому.

В той же час, необхідно відмітити, що кредитні спілки - члени НАКСУ адекватно реагують на виклики, пов'язані з політичною та економічною нестабільністю у країні. Таке реагування проявляється, зокрема, у:

- зміні структури активів у бік збільшення ліквідних коштів з метою недопущення паніки серед вкладників кредитних спілок;
- зменшенні обсягів видачі кредитів, яке пов'язане з відсутністю впевненості у позичальників - членів кредитних спілок у наявності джерел погашення таких кредитів у зв'язку не тільки з можливістю втрати заробітної плати як джерела такого погашення, а одночасно із

здорожчанням товарів першої необхідності, що суттєво зменшує суму коштів, яка може спрямовуватися на погашення кредитів;

- активному поверненні вкладникам внесків (вкладів) на депозитні рахунки і зміною за рахунок таких дій структури фінансування активів за рахунок зобов'язань та капіталу у бік перекладання навантаження щодо фінансування активів на капітал кредитних спілок - станом на 01.07.2014 за рахунок капіталу фінансується 41,7% активів. При цьому в структурі капіталу, як було показано вище, відбуваються суттєві зміни в бік збільшення питомої ваги таких джерел його формування, які здатні за необхідності поглинати збитки, а також бути джерелом неплатних коштів, що на даний момент сприяє фінансовій стійкості.

Дана стратегія менеджменту кредитних спілок спрямована на збереження мінімального та достатнього рівня доходів та витрат на "непевний" період, що забезпечить подальший розвиток та зростання спілок після стабілізації ситуації в країні.

Щодо ситуації зі зростанням простроченої заборгованості за кредитами, НАКСУ запропонувала Нацкомфінпослуг з метою надання кредитним спілкам можливості врахування зменшення доходів громадян у своїй діяльності, терміново запровадити пом'якшення нормативних вимог, аналогічне Розпорядженню Держфінпослуг від 19 березня 2009 року № 200 "Про внесення змін до Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок" щодо тимчасового пом'якшення нормативних вимог до якості активів, пов'язаної з простроченням та формуванням резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок. Це розпорядження мало позитивний вплив на фінансовий стан ринку кредитних спілок і дозволило більшості кредитних спілок відновити кредитування.

Чекаємо на рішення Регулятора.

Катерина КАЛУСТОВА,
Віце-президент Національної асоціації
кредитних спілок України з питань
саморегульвності, Директор фінансового
департаменту НАКСУ

ГОЛОВНЕ ДОСЯГНЕННЯ - ДОВІРА ТИСЯЧ УКРАЇНЦІВ

31 серпня 2009 року у місті Борисполі Київської області почала працювати кредитна спілка „Кредит-Експерт”. Шлях, який за 5 років пройшли спілчани, не можна назвати легким – у всіх у пам’яті добре збереглися перші роки останньої фінансово-економічної кризи: побоювання перед завтрашнім днем та непевність у майбутньому. Попри все, бажання допомагати людям, які з різних причин – загальноекономічних чи індивідуальних – зіткнулися з фінансовими негараздами, реалізувалося у новій фінансовій установі. Наша сьогоднішня бесіда – із заступником Голови правління КС „Кредит-Експерт” Олександром КРАВЧЕНКОМ.

— Олександре Анатолійовичу, пригадайте, будь ласка, створення та перші роки роботи вашої спілки.

— Це було літо 2009 року. Не найпростіший час для створення нової організації взагалі, а фінансової установи тим більше. Ще дуже відчувалися наслідки глобальної економічної кризи. Скорочення робочих місць, затримки з виплатами заробітної плати тощо. Це і багато іншого значно ускладнювало роботу на першому етапі. Але були й позитивні моменти. В першу чергу – це практич-

но повна відсутність конкуренції з боку інших фінансових установ, а також те, що позичальники після проблем, що виникли внаслідок фінансової кризи, стали набагато розсудливіше ставитися до отримання кредитів, їх необхідності в цілому і оцінки об’єктивної можливості їх своєчасного погашення.

На сьогоднішній день кредитна спілка «Кредит-Експерт» має вісім відділень, розташованих у Києві, Київській та Черкаській областях, об’єднує майже п’ять тисяч членів.

— Чи змінювалась протягом п’яти років процентна політика у вашій кредитній спілці?

— Що стосується процентної політики, то протягом всього часу існування КС «Кредит-Експерт» не намагалася отримати максимальної економічної вигоди. Ставки за кредитами, які, до речі, лишилися практично незмінними з 2009 року, були і залишаються нижчими за середньоринкові у сфері споживчого кредитуван-

ня. Порівняно незначні адміністративні витрати та низький відсоток проблемних кредитів дозволяв нам не піднімати ставки за кредитами, незважаючи на зміну ставок за депозитними договорами. А якщо порівнювати з банками, основним напрямком роботи яких було надання споживчих кредитів, то в багатьох випадках ефективна ставка за нашими кредитами є нижчою майже наполовину. Основна ж, скажімо так, «спеціалізація» кредитної спілки «Кредит-Експерт» – це невеликі кредити (середній розмір – близько семи тисяч гривень) на різноманітні споживчі потреби.

– На чому ґрунтується сьогодні успішна роботи спілки у висококонкурентному середовищі?

– Відповідь на це запитання не буде новиною для більшості нормально функціонуючих спілок. Головна запорука успіху – це просто людяне ставлення до чле-

нів нашої спілки. Вміння вислухати, зрозуміти і спробувати знайти можливість допомогти кожному, хто звернеться до спілки. Я не сприймаю терміну „клієнт”. Він якось відразу передбачає отримання вигоди, що зовсім не є головною метою для кредитної спілки. Непоодинокі випадки, коли люди приходять до нас порадитись, проконсультуватися з питань, не обов'язково пов'язаних з кредитуванням чи розміщенням коштів, а інколи просто поговорити. А результатом такої взаємодовіри і взаємоповаги є те, що, незважаючи на агресивну рекламу багатьох фінансових установ, члени спілки нашої спілки залишаються з нами.

– З огляду на поточну ситуацію в країні, чи стикнулися ви у своїй роботі з проблемами? Якщо так, то як з ними боретеся?

– Так, певні проблеми з'явилися, як-то скорочення видатків держбюджету і, як наслідок, зменшення доходів працівників бюд-

жетної сфери чи мобілізація деяких наших позичальників для участі в АТО. Відносно останнього, то рішенням спостережної ради передбачена зупинка нарахування процентів за кредитами на весь термін мобілізації. Для вирішення інших проблем наша спілка може запропонувати, наприклад, реструктуризацію діючих кредитів зі зменшенням розміру щомісячного платежу. А в цілому ми намагаємося знайти компромісний вихід з будь-якої ситуації, яка може спіткати наших членів.

— Які досягнення вашої кредитної спілки вважаєте найважливішими?

— Тут я можу виділити два моменти. І це зовсім не статистичні показники, як, наприклад, розмір кредитний портфеля чи капіталу. Довіра членів спілки – ось одне з наших найважливіших досягнень. На даний момент близько восьмидесяти відсотків укладених договорів (а депозитних навіть більше) – це договори з членами спілки, які вже раніше користувалися нашими послугами. А більшість нових членів спілки – це люди, яким порекомендували нас діючі члени. Ще одне наше досягнення і, вважаю, найголовніше – це наш колектив. Саме колективу спілка завдячує всім – і фінансовим показникам, і ставленню людей до нас і нашої роботи.

— Розкажіть коротко про колектив вашої кредитної спілки.

— Коротко розказати досить важко. Наш колектив – це колектив професіоналів, одnodумців. Більшість співробітників мають досвід роботи саме в кредитних спілках понад 10 років. Тому й назва спілки «Кредит-Експерт» досить символічна. Кожен з працівників спілки є дійсно експертом у своїй роботі.

Колектив у нас невеликий: у головному офісі та відділеннях працює менше 30 співробітників, але працюємо ми однією дружною сім'єю. Для мене особисто показовим є

те, що за п'ять років звільнилась лише одна людина і та – у зв'язку з сімейними обставинами.

— Чи має ваша кредитна спілка стратегічний план розвитку?

— Для спілок першої групи регулювання, до якої відноситься і наша, формування стратегічного плану передбачено нормативними актами регулятора. Відповідно, є такі плани і в нас. Але хотів би наголосити на тому, що кредитна спілка – це не комерційна структура і говорити про плани щодо досягнення, наприклад, якоїсь суми активів чи розвитку філіальної мережі є не зовсім коректним. Наша позиція – це в першу чергу баланс між задоволенням потреб наших членів в кредитуванні, з одного боку, та бажанням розмістити кошти на депозитних рахунках в спілці, з іншого. І з цього ми вже виходимо в прийнятті конкретних рішень чи то про відкриття відділень, чи про активізацію залучення депозитів.

— Чи звертаються до вашої кредитної спілки благодійні чи громадські організації для отримання фінансової допомоги?

— Так, і наша спілка як юридична особа, і її колектив не залишаються осторонь проблем нашого суспільства і за можливості ми завжди намагаємося допомагати, в тому числі і фінансово.

— Ваш особистий погляд на перспективи розвитку ринку кредитних спілок.

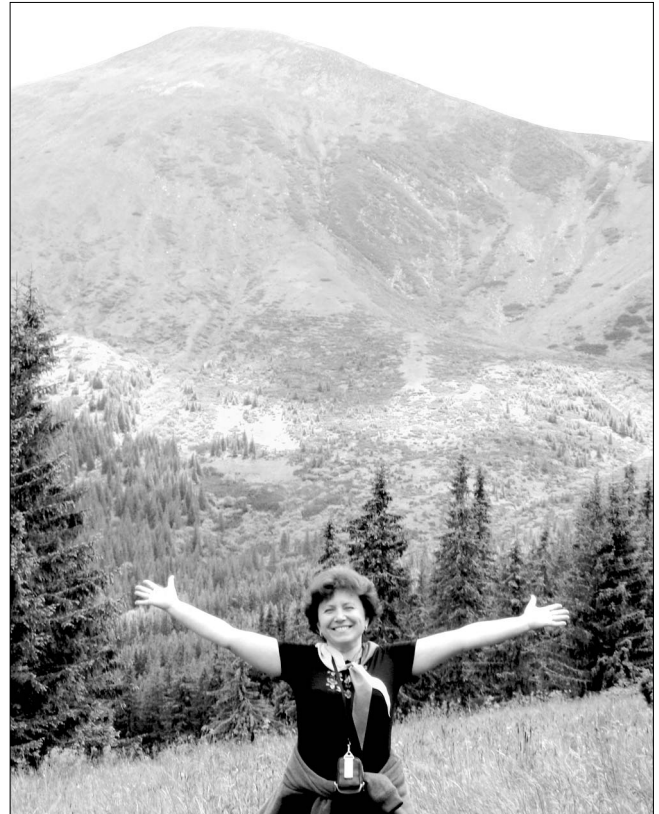
— Я вважаю, що останні зміни в політичному житті країни, зокрема, євроінтеграційні процеси просто не можуть не створити підґрунтя для стабільного розвитку. І дуже сподіваюсь, що в недалекій перспективі кредитна кооперація в Україні почне працювати за оновленими стандартами і використовувати більш широкі можливості, що нарешті дасть змогу досягти рівня кредитних спілок, приміром, Польщі чи Литви.

ІРИНА МАХНИК: "ГІЛЬДІЇ ВУГЛЕКОПІВ - 20!"

Найбільше місто на півночі Львівщини, розташоване ближче до країни Євросоюзу, ніж до власного обласного центру, що веде відлік своєї історії з XVII століття і населене переважно шахтарськими родинами – це Червоноград. Тут і тільки тут могла бути створена кредитна спілка з промовистою назвою «Гільдія вуглекопів».

Здавна відомо, що у світі, зокрема, й в Україні, кредитні спілки виникали там і тоді, де й коли не надто заможні люди потребували певних фінансових послуг, що їх не надавала жодна фінансова інституція. Ця обставина змушувала людей об'єднуватися і спільними зусиллями самим надавати такі послуги. В середині 1990-х років, коли шахтарські «товсті» зарплати «клаптикували» на 10, 12, 15 відсотків, а життєві реалії вимагали вчити дітей у вузах, справляти їм весілля і т.д., гірникам Червонограда набридло нарікати й чекати допомоги – вони створили кредитну спілку «Гільдія вуглекопів».

Це не було новою на наших теренах. На зламі XIX – XX ст. у житті Кристинополя (колишня назва Червонограда) сталися великі зміни. Тут відбувся прискорений розвиток суспільних і національних сил. Відкрився ряд промислових підприємств та за підтримки духовенства українська інтелі-

генція заснувала кооперативний рух. В 1905 році було започатковано касу для всіх русинів міста («Руський Народний дім») пізніше – кредитово-торгівельну спілку «Руська каса», яку організував отець Юліан Дацій. Згодом виникла промислова спілка «БУГ» та дві кооперативні крамниці.

Сьогодні нашій кредитній спілці – 20 років. Для фінансового ринку України це багато і

мало водночас. Мало, бо такий відрізок часу — лише мить історії. Багато — бо його ми прожили разом з нашою молодою відродженою країною, пройшовши з нею через всі труднощі, які не оминули жодного громадянина.

Був і страх, були і люди, які казали: нічого у вас не вийде. Але праця «на голому ентузіазмі», віра в те, що справа дійсно потрібна, вкотре довели: можливо все! Люди понесли у спілку гроші, був виданий перший кредит. В перерахунку на сьогоднішні гроші це було 120 гривень! Але це був тільки початок.

Сьогодні, незважаючи на вкрай складну економічну та політичну ситуацію в країні, «Гільдія вуглекопів» стабільно працює на ринку фінансових послуг. Ми не тільки не призупиняли виконання своїх зобов'язань перед членами та ніколи не призупиняли кредитування, навпаки — старались вдосконалювати і розширювати спектр наших послуг.

Переважна більшість членів «Гільдії вуглекопів» (а це здебільшого шахтарі) бере позики на ремонт житла. На жаль, криза не дає

можливості людям створювати власний бізнес, на початок своєї справи кредити беруть доволі рідко. А от на створення затишку в оселі — будь ласка!

В результаті тісної співпраці нашої кредитної спілки зі Львівською обласною адміністрацією в частині реалізації програми енергозбереження значна частина наших спілчан змогла покращити умови проживання — утеплити фасади помешкань, встановити індивідуальне опалення, замінити вікна та двері. Кредити, надані за цією програмою, є надзвичайно популярними та найдешевшими, адже відшкодування в розмірі 15-20 % є суттєвим.

В офісі КС «Гільдія вуглекопів» працюють 4 співробітниці — з шахтарями, які звертаються по фінансові послуги, мають справу лише чарівні жінки. Крім фінансової, тут можна отримати деяку юридичну допомогу, консультації і поради щодо розміщення заощаджених коштів, механізму отримання позики та найзручнішого способу її повернення. Доказом того, що люди цілком довіряють КС, є такий факт: в часи кризи, коли великі банки затримували виплати депозитів, жителі Червонограда не боялися довірити свої збереження саме спілці. Працівники «Гільдії вуглекопів», в свою чергу, завжди дуже високо цінують такий прояв довіри.

Щороку з нагоди Міжнародного дня кредитних спілок «Гільдія вуглекопів» проводить акцію «День відкритих дверей». Цього дня відвідати установу може кожен, кому цікаво дізнатись про роботу кредитної спілки, хто хоче долучитися до спілчанського руху. «День відкритих дверей» — це гарна можливість для

кредитної спілки розповісти про себе, адже кінцева мета полягає у підвищенні обізнаності наших громадян про місію кредитної кооперації в країні і світі, про те, яку роль відіграють кредитні спілки, надаючи фінансові послуги мешканцям з усіх куточків України.

Цього року «Гільдія вуглекопів» брала участь у благодійній акції, зініційованій Українською світовою кооперативною радою з нагоди 200-річного ювілею з Дня народження Т.Шевченка, ми також фінансово підтримуємо українську армію.

Дружній колектив КС «Гільдія вуглекопів»

намагається не тільки працювати, а й проводити вільний час разом. Щороку для наших спілчан ми організуємо Прощу до с. Зарваниці та до Крехова. А нещодавно нашим колективом разом зі спілчанами ми підкорили найвищу вершину Карпат г. Говерлу. Взагалі співробітники спілки намагаються робити такі виїзди регулярно, адже це дуже позитивно сприймається людьми. Такі поїздки зближують, адже наші спілчани – не сторонні громадяни, а наші сусіди, люди, які живуть поруч, і найкращий спосіб відзначити наше спільне свято – це разом пережити незабутні миті.

Ми щиро віримо у те, що саме кооперація є досконалою формою організації українців. Кооперація була і є не тільки економічною структурою, але й провідником національної ідеї, вона стала носієм української свідомості.

„Народ, котрий хоче розвивати своє господарство і не дивитися нікому в жменю, мусить, крім своєї землі, свого промислу, своєї торгівлі, мати свої кредитові заклади. Народ без свого власного кредиту – то як тіло без серця”.

Іван Франко. «Народна програма»

ДОВЕРИЕ - ОСНОВА УСПЕХА

В 1999 году членами первичной организации профсоюза металлургов и горняков Украины (ПМГУ) на одном из крупнейших металлургических предприятий Украины комбинате «Азовсталь» по решению профкома был создан кредитный союз «Кредитсталь». Более 10 лет он входит в число лидеров отрасли, ежегодно подтверждая свой статус результатами работы.

О буднях флагмана отечественной кредитной кооперации мы побеседовали с бывшим заместителем председателя профкома (инициатором создания КС), а ныне председателем Правления КС «Кредитсталь» Юрием КОВАЛЕВЫМ.

— Юрий Васильевич, что Вы можете сказать о сегодняшнем состоянии вашего КС?

— «Кредитсталь» имеет символическое название: само слово и понятие, вложенное в него, напрямую связано с металлургической отраслью, с такой же надежностью и крепостью финансовой организации, как и производимая металлургами продукция. Сегодня наш кредитный союз объединяет более 8 тыс. членов и насчитывает в своих активах свыше 16,1 млн. грн. Резервный капитал составляет 5,3 млн. грн. В 2013 году было выдано 2957 кредитов на сумму 20,9 млн. грн.

Мы предоставляем финансовые услуги только членам профсоюза металлургов и горняков Украины, работающих, в основном, на металлургических комбинатах «Азовсталь» и ММК им. Ильича.

В 2013 году кредитный союз получил от

Национальной комиссии, осуществляющей государственное регулирование в сфере рынков финансовых услуг, новую лицензию на осуществление финансовых операций сроком до 2018 года.

Честная политика, прозрачность, грамотно разработанные программы лояльности к своим членам, надежность и стабильность стали залогом успеха и создали позитивный имидж «Кредитстали». Я думаю, что в этом есть большая заслуга наших «учителей» А. Башкатова и А. Оленчика, которые в период организации и становления «Кредитстали» оказали нам большую помощь и поддержку.

— На каких условиях осуществляется кредитование в вашем кредитном союзе и как вы привлекаете новых вкладчиков?

— Мы с уверенностью можем сказать, что наш кредитный союз — это социально ориентированная финансовая организация, востребованная и пользующаяся популярностью среди членов профсоюза металлургов и горняков Украины, состоящих на учете в первичных профорганизациях меткомбинатов «Азовсталь» и ММК им. Ильича. В подтверждение

этого приведу такой пример: размер переплаты по годовому кредиту в размере 20 тыс. грн. наличными в большинстве банков (по данным журнала «Деньги», №12 от 26.06.2014 г.) составляет от 24% до 50 %. В нашем кредитном союзе этот показатель равен 18,8%.

В 2012 году, в честь 80-летия создания профсоюзной организации комбината «Азовсталь», по инициативе кредитного союза было переоформлено 307 депозитных договоров под более высокие проценты (с 14% и 16% на 18%). Кроме того, учитывая многочисленные обращения членов профсоюза, в 2013 году было возобновлено действие накопительной депозитной программы. Теперь каждый член нашего кредитного союза может не брать кредит, а накопить определенную сумму денежных средств к конкретной дате (свадьбе, отпуску, рождению ребенка...), или на приобретение товаров (одежды, обуви, бытовой техники), или оплату услуг (туристических агентств, медицинских учреждений, строительных организаций, учебных заведений...) и в нужный момент воспользоваться ею.

Важно отметить, что на протяжении всех лет работы мы ни разу не изменяли процентные ставки, прописанные в договорах кредита (или депозита) и, несмотря на политическое противостояние и финансово-экономический кризис (2004 и 2008 гг.), не приостанавливали кредитование своих членов. Депозитные вклады, несмотря на объявленные моратории, всегда возвращались своевременно, в том числе и по досрочно расторгнутым договорам. Получив кредит или положив деньги на депозит, каждый член нашего кредитного союза уверен, что условия договора не будут нарушены по инициативе кредитного союза ни при каких обстоятельствах.

— Такая финансовая политика служит еще большему укреплению доверия к кредитному союзу. Но ведь возникают и форс-мажорные обстоятельства?

— Мы понимаем, что у членов кредитного союза, оформивших кредит, могут возникать проблемы с его погашением (болезнь заемщика, снижение уровня его заработной платы, непредвиденные дополнительные семейные

затраты, не подлежащие отсрочке (например, ДТП, болезнь членов семьи и т. д.). В этом случае кредитный союз готов предоставить программы по реструктуризации возникшей задолженности. Главное — своевременно поставить кредитный союз в известность.

Поскольку кредитный союз, в отличие от банков, не имеет цели получения прибыли, то к вопросу возникновения у заемщика временных финансовых трудностей с погашением кредита мы в каждом конкретном случае подходим индивидуально и, как правило, находим взаимовыгодное решение.

— Расскажите, пожалуйста, немного о сегодняшнем коллективе вашего кредитного союза.

— Штат кредитного союза небольшой, но это действительно профессионалы, которые с пониманием и ответственностью относятся к обращениям каждого члена кредитного союза.

Наши сотрудники постоянно принимают участие в учебных семинарах, проводимых специалистами НАКСУ, ВАКС, а также учебными центрами. Это позволяет нам не только своевременно реагировать на изменения в законодательстве, но и постоянно повышать профессиональный уровень: вносить изменения или применять новые технологии в обслуживании членов КС.

Отдельно хочу высказать слова благодарности за помощь и поддержку вице-президентам НАКСУ Екатерине Калустовой и Людмиле Кравченко, а также аудитору Наталье Аксеновой. Их профессиональные советы и консультации постоянно помогают нам в оценке возникающих ситуаций и принятии окончательного решения.

Очень важным приоритетом в работе кредитного союза является постоянное взаимодействие с первичными и цеховыми профорганизациями металлургов. Ведь по-другому и быть не может, т. к. все сотрудники КС «Кредитсталь» являются членами профсоюза металлургов и горняков Украины. Наша профгруппа принимает участие во многих мероприятиях, проводимых первичной организацией ПМГУ меткомбината «Азовсталь». В Наблюдательный совет КС «Кредитсталь» избрано

четыре председателя цеховых профсоюзных организаций, а руководит им О.В.Чеботок, заместитель председателя профкома меткомбината «Азовсталь». Ревизионную комиссию кредитного союза возглавляет главный бухгалтер профкома В.А. Лубянская.

— **Остановимся подробнее на использовании новых технологий в вашем КС.**

— Мы постоянно совершенствуемся, стремимся повышать эффективность работы. Исходя из этого, сначала возникла, а вскоре была реализована идея по выдаче и погашению кредитов в безналичной форме. Уже в течение двух последних лет члены нашего кредитного союза приезжают в офис только для оформления и подписания договора кредита, все остальные операции до полного погашения кредита проводятся автоматически в безналичной форме.

Таким же образом мы выплачиваем проценты по депозитным вкладам. Это, во-первых, безопасно, во-вторых — экономит время и деньги на проезд, в-третьих, — независимость от погодных условий (жара, дождь, гололед, морозы) и, в-четвертых, — это просто удобно, поскольку исключает изнурительное ожидание в очереди.

— **Что еще было реализовано в последние годы для развития вашего учреждения?**

— В 2012 году мы открыли свой консультационный пункт для членов первичной профсоюзной организации ММК им. Ильича. Вот уже третий год подряд ильичевцы могут получить профессиональные финансовые консультации и убедиться, что наши кредитные программы выгодны, а их обслуживание не требует со стороны заемщика каких-либо дополнительных затрат.

В этом году были заключены договора о сотрудничестве между нашим кредитным союзом, меткомбинатом «Азовсталь» и ММК им. Ильича.

— **Присутствует ли в вашем повседневном лексиконе понятие задолженности по кредитам?**

— Не надо думать, что у нас в этом вопросе нет проблем. По состоянию на 01.07.2014 г. 206

членов имеют просрочку по погашению взятых кредитов, из них каждый второй — от 70 до 100%. Это заставило по-новому посмотреть на наши взаимоотношения с Государственной исполнительной службой, поскольку они, в основном, сводились к передаче в ГИС решений судов и получении стандартных ответов: «...у заемщика пенсии нет, движимого и недвижимого имущества нет, и сам он не работает». К сожалению, кроме Законов Украины «О государственной исполнительной службе» и «Об исполнительном производстве» мы не знаем внутренних нормативных документов, регламентирующих работу этой службы, сроки и порядок действий госисполнителей.

Взвесив все «за» и «против», было принято решение привлечь к работе по возврату кредитных долгов бывшего опытного работника ГИС, имеющего высшее юридическое образование. Все в рамках закона. И «буксовавший паровоз» начал потихоньку двигаться в нужном направлении. Кричать «Эврика!» рано, но начало профессионального сотрудничества с ГИС обнадеживает.

— **Практически ежегодно работа вашего кредитного союза высоко оценивается в рейтингах национального масштаба. Каким был в этом плане прошлый год?**

— По итогам работы за 2013 год Национальный бизнес-рейтинг наградил инспектора кредитного М.А. Свешникову медалью «За трудовые заслуги», а главному инспектору кредитному А.В. Иваниной был вручен Национальный сертификат «Специалист года — 2013».

Важное значение для нас имеет система рейтинговой оценки деятельности кредитных союзов, разработанная НАКСУ, которая позволяет сравнивать с другими КС результаты нашей работы. В 2013 году КС «Кредитсталь» набрал 95 баллов из 100 возможных. Об итогах рейтингования НАКСУ мы постоянно информируем Наблюдательный совет и участников общего ежегодного собрания членов КС.

— **Что, по Вашему мнению, отличает ваш кредитный союз от других участников финансового рынка?**

— Главними отличиями КС «Кредитсталь» от других финансовых учреждений, в т.ч. банков, является оперативность, минимальная переплата по кредиту, выгодные условия для вкладчиков, широкий спектр способов погашения кредита, как в наличной, так и в безналичной форме, лояльное отношение к каждому члену кредитного союза.

Члены нашего кредитного союза всегда помнят, что если им срочно потребуются деньги, то у нас их можно получить очень быстро, при условии наличия хорошей кредитной истории.

Мы понимаем, что в сложных условиях, особенно сейчас, находится не только экономика страны, но и люди, которые волнуются за судьбу своих собственных средств. И наша задача, и наша ответственность — предоставить члену кредитного союза такие условия сотрудничества, чтобы он в своем выборе не сомневался. Перед коллективом кредитного союза ставится задача не только профессио-

нально обслужить членов КС, а и дать им добрый совет, поддержать, выслушать. Поэтому тот, кто хотя бы раз воспользовался услугами КС «Кредитсталь», по достоинству оценил нашу работу и пользуется предоставляемыми услугами не один год.

Нас радует то, что мы не утратили доверия членов профсоюза, а, наоборот, оно возросло, т.к. членство нашего кредитного союза за 2013 год увеличилось почти на 800 человек. Наш кредитный союз постоянно подтверждает свой статус одного из лидеров кредитно-кооперативного движения не только города, области, но и Украины. Свидетельство тому — очередное присвоение в 2014 году Международным рейтинговым Союзом, Редакцией международного каталога «Торгово-промышленная Украина» и «Научно-информационным центром статистических исследований» кредитному союзу «Кредитсталь» звания «Лидер отрасли» по итогам работы за 2013 год и вручение Национального сертификата.

БУДЕ НА НАШІЙ ЗЕМЛІ СВЯТО!

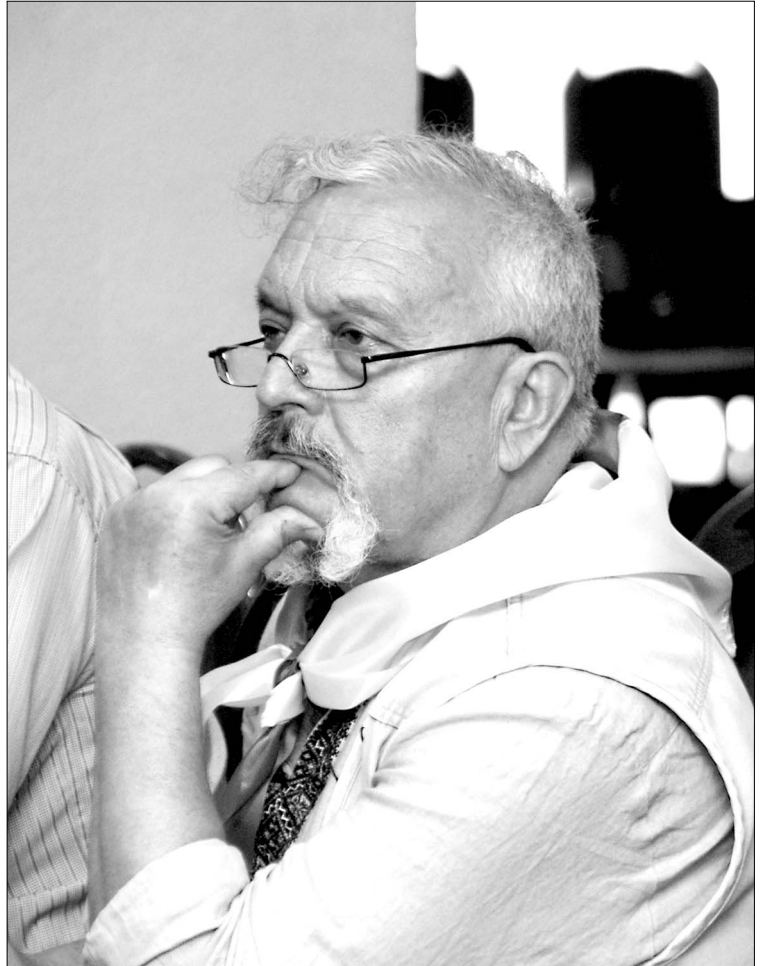
Начерки про життя Луганщини очима Євгена Дзюби

Зазвичай на цих шпальтах літнього випуску журналу ми публікуємо інформацію про поетичний фестиваль, який протягом п'яти років за підтримки НАКСУ, Української Світової Кооперативної Ради та багатьох кредитних спілок України збирає на теренах Луганщини, у с. Свистунівка, обдарованих дітей та молодь, істинних українських патріотів, щоб віддати шану Великому Кобзареві. Однак цього року організатори фестивалю змушені відтермінувати цю культурну подію зі зрозумілих причин. Та навіть у вкрай складних обставинах добре відомий усім спілчанам Голова Оргкомітету Євген Дзюба не полишає підготовки до свята, оперативно вносячи зміни до сценарію.

Страшні події, що відбуваються на сході України і про які зовсім нещодавно ми навіть не могли й помислити, вплинули на кожного з нас. Раніше врівноважений і жартівливий Євген Степанович Дзюба сьогодні дивиться на мене стомленими засмученими очима. Не до жартів. Бесіда про підготовку до головного дійства — VI Свистунівського фестивалю поезії Т. Шевченка, — яке в рамках святкування 200-річчя з Дня народження Кобзаря все ж таки відбудеться наприкінці року, трансформувалась у замальовки з життя буремного Сходу:

— Спочатку Свистунівський фестиваль поезії був перенесений на 24 серпня, День незалежності України. До фестивалю була проведена колосальна підготовча робота, зібрано призовий фонд. До речі, цього року меценатом свята стала і кредитна спілка „Самопоміч” з м. Чикаго (США), долучився ряд інших кредитних спілок з власної ініціативи. Але через те, що військові дії не вщухають, його проведення є вкрай небезпечним. Тому Оргкомітет прийняв рішення, оскільки Шевченківський рік триватиме до 31 грудня, провести шостий фестиваль поезії в кінці 2014 року і не у с. Свистунівці, а у м. Сватовому. Війна внесла корективи у програму фестивалю — тепер до участі будуть запрошені бійці батальйонів, наші герої, патріоти, а також культурні діячі зі Львова. В рамках святкування 200-річчя з Дня народження Шевченка фестиваль буде присвячений героям Революції Гідності.

Цієї весни працівники київського музею Т. Шевченка передали нам до фестивалю 10

яскравих тематичних банерів. Було дуже прикро, коли деякі директори шкіл Луганщини відповіли відмовою на нашу пропозицію розмістити у холах банери із замальовками з життя Кобзаря, пояснивши це, у тому числі, високою ймовірністю знищення їх школярами. На противагу їм директор школи для дітей з обмеженими можливостями радо зголосився поставити банери на весь термін Тарасових роковин, а згодом повернув їх без жодних пошкоджень.

Неприємно вразив той факт, що на День Конституції України на будівлях сватівської прокуратури, податкової інспекції, відділу культури не було і натяку на державні прапори. Але нашими зусиллями вони там усе ж з'явилися.

На початок серпня у Сватовому не функціонували банки, державні установи, відсутній інтернет, великі перебої, інколи по кілька днів, з мобільним зв'язком. Через відсутність зв'язку пошта перейшла в обмежений ручний режим роботи. Натомість працюють магазини, навіть є майже всі категорії продуктів.

Дорогою до Києва у потязі я їхав разом з луганчанами. На погляд інтелігентна місцева жінка років 45-50 дуже обурювалася тим фактом, що в Україні державною мовою є українська, а російська через це страждає. А, оскільки пані української не знає, то відчувається пригнобленою.

Я пригадав, як 9 березня цього року ми, близько 200 сватівчан та жителів багатьох інших міст Луганської області, традиційно зібралися у Луганську біля пам'ятника Т. Шевченку. Учасники читали вірші Кобзаря, тримали державні прапори. Аж раптом набігло близько півтора тисяч гопників і почали їх нещадно бити. А ще стільки ж луганчан спокійно за цим спостерігали, дехто навіть знімав відео на мобільні телефони. Хулігани знищили портрети Кобзаря, розкидали квіти, порвали державні прапори. Натомість зібрався стихійний антими́тинг, звучали сепаратистські лозунги, а коли з гучномовця пролунало „на зв'язку Москва”, натовп з ревінням одностайно поринув у нирвану. На це моя попут-

ниця у поїзді відповіла, що „в таке время не надо было собираться”. Така відповідь мене, м'яко кажучи, обурила і я пояснив шановній співгромадянці, що роковини Шевченка відзначають по всьому світі, від Канади до Австралії, де у Кобзареві дні майорить українська національна символіка, і забороняти чи перешкоджати вшануванню пам'яті видатного українця в Україні — це нонсенс і невігластво. Якщо тоді з мовчазної згоди і навіть за підтримки натовпу нещадно били носіїв української культурної спадщини, то тепер все навпаки — тим „глядачам” самим доводиться ховатися по підвалах.

Неприємно вражають біженці з Луганська. За кілька днів до звільнення Рубіжного у Сватовому розмістили табір для вимушених переселенців, організований підрозділом МНС м. Одеси. Було розгорнуто намети з теплими підлогами, збудовано кухні, створено різні служби, у т.ч. і психологічної допомоги, медична частина, привезено велику кількість техніки для повного забезпечення життєдіяльності. Біженці перебувають у цьому таборі по кілька днів, після чого їх безкоштовно доставляють в обрані ними регіони України. Одна з біженок з Рубіжного пояснила свою присутність у таборі таким: „Ми змушені були тікати з дому, бо незабаром прийдуть українські війська і бендерівці, які їдять дітей”. Але це нез'ясовне переконання не таке смішне, як наступне. Ця дама після перебування в таборі виявила бажання переселитися у ...Львів.

Один мій гарний товариш з м. Красний Луч нещодавно, йдучи по місту, яке перебувало під контролем бандитських угруповань, став жертвою жорстокого нападу та побиття лишень за те, що розмовляв українською мовою. Сьогодні він боєць добровільного батальйону.

Часто у вічі кидаються контрасти на межі сюрреалізму: за 50 км від Сватового точаться масштабні бої, а у нас стрижуть газони, доглядають клумби і міняють у центрі бруківку на красивішу за рахунок міського бюджету. Ще приклад: в Луганську є законний

мер, міліція, МНС, всі служби працюють, а наряду з ними — „працюють” і бандити.

Я щодня переконаюся на власному досвіді, що зміна Президента країни, міністрів, інших перших осіб держави — це, звісно, добре. Однак багатотисячна армія чиновників, яка працювала на Януковича, і сьогодні лишилася на своїх місцях і працює за тими ж схемами, бо інакше не вміє.

Цього року у українських аграріїв дуже гарний урожай, зараз ідуть жнива, на поля прямує велика кількість сільгосптехніки. Нещодавно лідер громадського руху „Сватівчани”, депутат міскради, фермер і підприємець Сергій Ковальов зробив у місцевій пресі заяву про скарги від підприємців, сільгоспвиробників, працівників сільгосп-підприємств про те, що на блокпостах співробітники ДАІ, які прибули з Луганська, почали безпідставно вимагати з водіїв хабарі, так звані „відступні” у розмірі 10-20 тисяч гривень без пояснення їх цільового призначення.

Щодо настроїв населення. Мій онук живе у багатоповерховому будинку. Ще з лютого його балкон прикрашає державний прапор України. Через це хлопець щодня отримує велику порцію обурення і претензій від сусідів з цього приводу: „Негайно прибери, бо нападуть бандити і всіх перестріляють”. Ситуація в головах місцевих мешканців потроху міняється — вони вже не рвуться стати частиною „руського міра”, Путін їх зрадив. Скінчився потік співчуваючих з пакунками наїдків на блокпости. Тепер сепаратисти теж вороги, бо відбирають майно, автомобілі, грабують помешкання, вбивають непокірних чи обурених. Але поки що місцеві не ймуть віри, що обстріли житлових кварталів та інші провокації влаштовують їх колишні „визволителі”, а нині — звичайні кримінальні елементи. Найстрашніше те, що загалом відсоткам 80 населення відверто байдуже, яка буде влада, — аби лише ковбаса була по 2.20. Кожен другий в душі ненавидить Київ і все, що з ним пов’язане. Для довідки: більшість з них жодного разу не були у столиці.

Я часто спілкуюся з бійцями наших військових підрозділів. Дуже великою проб-

лемою сьогодні є відсутність координації між військовими та силовиками різного підпорядкування: армією, гвардією, загонами МВС, тероборони та ін. І деякі трагічні епізоди цієї війни є, ймовірно за все, наслідком зради у вищому керівництві підрозділами.

Нещодавно на одному з українських блокпостів молодий лейтенант зупинив колону з 15 автомобілів швидкої допомоги, та не простих, а найновіших „лікарень на колесах”, начинених усілякою технікою, приладдям, інструментарієм тощо. Виявилось, що „швидкі”, виділені Міністерством охорони здоров’я України, прямували з Києва до Луганська, який контролюється сепаратистами. Завдяки пильності нашого офіцера ці автомобілі вилучені і використовуватимуться для потреб українських вояків у звільнених районах Луганщини.

Зараз дехто з моїх земляків, які раніше втекли до Росії, вже повертаються додому або хоча б телефонують. Виявилось, що за кількадесят кілометрів від Москви реальність різко відрізняється від розповідей „старших братів”, і це стосується найперше пенсій та заробітків. Запам’яталося щире здивування росіян з того, що українці не з Києва і навіть не з обласних центрів можуть дозволити собі якісні стоматологічні послуги.

На завершення хочу висловити власну думку з приводу звільнення від мобілізації чоловіків — біженців зі східних областей України. Моїми подорожніми у поїзді до Києва, де кілька вагонів були заповнені виїжджаючими з Донбасу, було багато міцних чоловіків середнього віку, і вони не приховували, що їдуть державним коштом у Чернігівську, Житомирську чи іншу область відпочивати на все готове до небайдужих громадян. Я вважаю, що таких вимушених переселенців було б розумно організувати в батальйони і відправляти не в зону бойових дій, бо невідомо, у чий бік полетять їхні кулі, а на відбудову доріг, мостів та порушеної інфраструктури.

СУПЕРЕЧНОСТІ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ПРИПИНЕННЯ ПОРУКИ

Сучасні економічні реалії наразі не передбачають припинення тривалої війни між позичальниками та фінансовими установами. Вищі суди регулярно надають роз'яснення та приймають постанови пленумів, яким саме чином необхідно розглядати ті чи інші суперечливі питання кредитних правовідносин, а законодавець розривається між стабільністю ринку фінансових послуг та захистом соціально вразливих громадян.

Незважаючи на активну законотворчість і наявність численної різнобічної судової практики, більшість питань застосування та тлумачення законодавства залишаються неоднозначними.

Одним з таких є питання **припинення поруки**.

Нагадаємо, що відповідно до частини 1 статті 559 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), порука припиняється «з припиненням забезпеченого нею зобов'язання, а також у разі зміни зобов'язання без згоди поручителя, внаслідок чого збільшується обсяг його відповідальності».

Відповідно до частини 4 статті 559 ЦК України, «порука припиняється після закінчення строку, встановленого в договорі поруки. У разі, якщо такий строк не встановлено, порука припиняється, якщо кредитор протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання не пред'явить вимоги до поручителя. Якщо строк основного зобов'язання не встановлений або встановлений моментом пред'явлення вимоги, порука припиняється, якщо кредитор не пред'явить позову до поручителя протягом одного року від дня укладення договору поруки».

Як показує судова практика, фінансові установи та позичальники, а разом з ними і суди, в тому числі вищі, розуміють дані норми неоднаково.

Так, згідно з однією із позицій, порука повинна вважатися припиненою, якщо фінансова установа не звернулася із судовим позовом до поручителя протягом шести місяців з дня настання строку виконання основного зобов'язання, навіть якщо фінансовою установою була надіслана поручителю письмова вимога щодо погашення заборгованості. Опоненти ж вважають, що після звернення з простою письмовою вимогою в шестимісячний строк у них є ще три роки загального строку позовної давності для подання такого позову.

Здавалося б, що після того як Пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ (далі – ВССУ) прийняв постанову «Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин» від 30 березня 2012 року № 5 (далі – Постанова №5), в якій однозначно підтримав правову позицію, згідно з якою і вимога до поручителя, і позов до нього подаються в межах шестимісячного строку, судова практика повинна була б стати єдиною та такою, що відповідає принципам правової визначеності.

Проте того ж 2012 року цим же судом приймаються рішення, в яких ВССУ дотримується діаметрально протилежної правової позиції. Так, в ухвалі від 21 листопада 2012 року ВССУ дійшов висновку, що кредитор може звернутися з позовом до поручителя протягом трирічного строку позовної давності, якщо ним була направлена поручителю письмова вимога в

межах шести місяців. До схожого висновку дійшов ВССУ в ухвалі від 10 квітня 2013 року, стверджуючи, що частина 4 статті 559 ЦК України не обмежує право кредитора звернутися з відповідним позовом до поручителя строком у шість місяців, якщо була пред'явлена відповідна письмова вимога.

Неоднакова позиція і щодо визначення збільшення обсягу відповідальності поручителя.

На думку поручителів, будь-які зміни до основного договору, внаслідок яких гіпотетично збільшиться їх відповідальність, а згода на такі зміни не була отримана у чіткій і однозначній письмовій формі щодо кожної зі змін до основного договору, тягнуть за собою припинення поруки. Фінансові ж установи вважають, що порука може бути припинена тільки якщо в результаті зміни основного зобов'язання виникло фактичне збільшення відповідальності поручителя, і при цьому згода поручителя може бути сформульована одноразово при підписанні договору поруки.

Верховний Суд України неодноразово звертав увагу на те, що порука припиняється у зв'язку зі зміною не будь-яких умов основного зобов'язання, а лише тих, що призводять або можуть призвести до збільшення обсягу відповідальності поручителя, зокрема, таких як збільшення розміру процентної ставки; встановлення нових умов щодо порядку зміни процентної ставки у бік її збільшення; відстрочення виконання основного зобов'язання та зміна графіка погашення, що призводить до збільшення періоду, за який нараховуються проценти; встановлення неустойки або збільшення розміру тощо.

Як показує практика, якщо договори поруки містять умови, що передбачають можливість визнання поручителем будь-яких змін до основного зобов'язання у майбутньому, то застосування частини 1 статті 559 ЦК України в даному випадку неможливе.

На окрему увагу заслуговує питання інформування поручителя про збільшення обсягу його відповідальності. Пленум ВССУ в

Постанові №5 звернув увагу на те, що якщо в договорі поруки передбачено, зокрема, можливість зміни розміру процентів за основним зобов'язанням і строків їх виплати без додаткового повідомлення поручителя та укладення окремої угоди, то ця умова договору стала результатом домовленості фінансової установи і поручителя. Отже, поручитель дав згоду на зміну основного зобов'язання. Якщо ж у договорі поруки не узгоджені сторонами такі умови і з обставин справи не вбачається інформованості поручителя та його згоди на збільшення розміру його відповідальності, то, відповідно до положень частини 1 статті 559 ЦК України, порука припиняється.

Разом з тим, якщо зміни до основного зобов'язання не призводять до збільшення обсягу відповідальності поручителя, то його згода не потрібна. Такі зміни не є підставою для застосування частини 1 статті 559 ЦК України.

Не дивно, що про єдині підходи при здійсненні правосуддя зі сторони судів загальної юрисдикції взагалі не йде мова. Судді орієнтуються, очевидно, на ту правову позицію, яка у кожному окремому випадку дозволяє прийняти не стільки справедливе і законне рішення, скільки зробити суб'єктивний вибір на користь однієї зі сторін.

Нажаль, на даний момент Верховний Суд України все ще не сказав свого вагомого слова стосовно даної проблематики. На щорічному судово-правовому форумі, який відбувся в квітні 2014 року, у своїх виступах судді Верховного Суду України залишили це питання без відповіді. В той же час було сказано, що дана спірна правова позиція активно вивчається та аналізується вищим судом в системі загальних судів України, проте не може бути озвучена в силу того, що відповідні судові спори щодо питання припинення поруки перебувають у провадженні Верховного Суду України.

Підготовлено юридичним департаментом НАКСУ за матеріалами газети «Юридична практика».

СТЯГНЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА СПОЖИВЧИМ КРЕДИТОМ ПІСЛЯ СПЛИВУ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ

Цивільний кодекс України не передбачає заборони пред'явлення окремих вимог у зв'язку з пропусшенням позовної давності.

Пункт 7 частини 11 статті 11 Закону України «Про захист прав споживачів», яким кредитор забороняється вимагати повернення споживчого кредиту, строк давності якого минув, у системному зв'язку з самою частиною 11 статті 11 зазначеного Закону стосується позасудового порядку повернення споживчого кредиту і спрямований на те, щоб встановити судовий контроль за вирішенням таких вимог кредитодавця з метою захисту прав споживача як слабшої сторони договору споживчого кредиту.

20 листопада 2013 року Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України розглянувши у судовому засіданні справу за позовом кредитної спілки «А» (КС «А») до громадянки М. про стягнення заборгованості за кредитним договором, за заявою громадянки М. про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 21 червня 2013 року, встановила наступне.

У жовтні 2012 року КС «А» звернулася до суду з позовом до громадянки М. про стягнення заборгованості за кредитним договором. Вимоги позову мотивовані тим, що між КС «А» та громадянкою М. 15 березня 2006 року було укладено кредитний договір, за умовами якого остання отримала кредит у сумі 1678 грн. із зобов'язанням щомісячного повернення частини кредиту та процентів за користування ним відповідно до графіку платежу. Посилаючись на те, що відповідачка своїх зобов'язань по поверненню кредиту не виконала, позивач просив стягнути з громадянки М. 1678 грн. заборгованості за кредитом, 4622 грн. 49 коп. процентів за користування ним, 5796 грн. 08 коп. інфляційних втрат та 3 % річних у розмірі 806 грн. 14 коп.

Рішенням Феодосійського міського суду

Автономної Республіки Крим від 13 грудня 2012 року в позові відмовлено.

Рішенням Апеляційного суду Автономної Республіки Крим від 20 лютого 2013 року, залишеним без змін ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 21 червня 2013 року, рішення суду першої інстанції скасовано та ухвалено нове рішення, яким позов задоволено.

У заяві про перегляд Верховним Судом України судового рішення суду касаційної інстанції громадянка М. просить скасувати судові рішення касаційного суду й ухвалити нове рішення про відмову в позові, посилаючись на неоднакове застосування судом касаційної інстанції ст. 257 ЦК України та п. 7 ч. 11 ст. 11 Закону України «Про захист прав споживачів», що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах. Зокрема, заявниця вказує, що на відміну від судових рішень в інших подібних справах касаційний суд у справі щодо неї поновив пропущений кредитодавцем строк позовної давності, хоча кредит вона брала на споживчі потреби і по закінченні строку давності вимагати його повернення законом заборонено.

Заслухавши доповідь судді Верховного Суду України, дослідивши матеріали справи та перевіrivши наведені у заяві доводи, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що заява задоволенню не підлягає.

На підставі ст. 360 4 ЦПК України Верховний Суд України скасовує судові рішення у справі, яка переглядається з підстави неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, якщо установить, що воно є незаконним.

Судом встановлено, що 15 березня 2006 року громадянка М. уклала з КС «А» кредитний договір, за яким отримала кредит у сумі 1678

грн. на придбання мобільного телефону.

Згідно з п. 23 ст. 1 Закону України «Про захист прав споживачів» кошти, які надані кредитодавцем (банком або іншою фінансовою установою) споживачеві на придбання продукції, є споживчим кредитом. Таким чином, громадянка М. отримала споживчий кредит.

За умовами договору споживчого кредиту громадянка М. зобов'язалася повернути кредит та проценти за користування ним щомісячними платежами згідно з обумовленим в договорі графіком. Останній такий платіж вона повинна була здійснити 10 березня 2007 року.

Також судом встановлено, що з позовом до суду про стягнення з громадянки М. сум неповернутого кредиту та процентів за користування ним КС «А» звернулася в жовтні 2012 року.

Ухвалюючи рішення про стягнення з громадянки М. суми неповернутого кредиту та процентів за користування ним, апеляційний суд, з висновками якого погодився суд касаційної інстанції, виходив із доведеності невиконання відповідачкою своїх зобов'язань за кредитним договором та поважності причин пропуску позивачем позовної давності.

Разом з тим, в судових рішеннях від 13 лютого, 3 квітня та 22 травня 2013 року, на які як на приклади неоднакового застосування судом касаційної інстанції ст. 257 ЦК України та п. 7 ч. 11 ст. 11 Закону України «Про захист прав споживачів» посилається у своїй заяві громадянка М., Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ вказував, що у спорах щодо споживчого кредитування кредитодавцю забороняється вимагати повернення споживчого кредиту, строк давності якого минув. Позовна давність за позовом про повернення споживчого кредиту застосовується судом незалежно від наявності заяви сторони у спорі.

Отже, судом касаційної інстанції допущено неоднакове застосування ст. 257 ЦК України та п. 7 ч. 11 ст. 11 Закону України «Про захист прав споживачів», що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у справах з подібних правовідносин.

Усуваючи розбіжності у застосуванні зазначених норм матеріального права, Верховний Суд України виходить з такого.

Статтею 257 ЦК України встановлено за-

гальну позовну давність тривалістю у три роки.

Згідно з ч. 1 ст. 258 ЦК України, для окремих видів вимог законом може встановлюватися спеціальна позовна давність: скорочена або більш тривала порівняно із загальною позовною давністю.

Сплив позовної давності є підставою для відмови в позові (ч. 4 ст. 267 ЦК України). Якщо суд визнає поважними причини пропущення позовної давності, порушене право підлягає захисту (ч. 5 ст. 267 ЦК України).

ЦК України не передбачає заборони пред'явлення окремих вимог у зв'язку з пропущенням позовної давності.

Пункт 7 ч. 11 ст. 11 Закону України «Про захист прав споживачів», яким кредитодавцю забороняється вимагати повернення споживчого кредиту, строк давності якого минув, у системному зв'язку з самою ч. 11 ст. 11 зазначеного Закону стосується позасудового порядку повернення споживчого кредиту і спрямований на те, щоб встановити судовий контроль за вирішенням таких вимог кредитодавця з метою захисту прав споживача як слабшої сторони договору споживчого кредиту.

Таким чином, у справі, рішення в якій переглядається, касаційним судом правильно застосовано ст. 257 ЦК України та п. 7 ч. 11 ст. 11 Закону України «Про захист прав споживачів», що, відповідно до ч. 1 ст. 360 5 ЦПК України, є підставою для відмови у задоволенні заяви.

Керуючись п. 1 ст. 355, п. 2 ч. 1 ст. 360 3, ч. 1 ст. 360 5 ЦПК України, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України постановила:

У задоволенні заяви громадянці М. відмовити.

Постанова Верховного Суду України є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій п. 2 ч. 1 ст. 355 ЦПК України.

(Постанова Верховного Суду України від 20 листопада 2013 року. Справа №6-126цс13. Головуючий Ярема А.Г. Судді – Патрюк М.В., Григр'єва Л.І., Гуменюк В.І., Лященко Н.П., Охрімчук Л.І., Ромнюк Я.М., Сенін Ю.Л.)

Підготовлено юридичним департаментом НАКСУ за матеріалами газети „Юридична практика”

ВІЙСЬКОВИЙ ЗБІР. ПОРЯДОК НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» від 31 липня 2014 року № 1621-VII, який набув чинності з 03 серпня 2014 року, підрозділ 10 розділу XX Податкового кодексу України» доповнено пунктом 16-1 наступного змісту:

«16-1. Тимчасово, до 1 січня 2015 року, встановлюється **військовий збір**.

1.1. Платниками збору є особи, визначені пунктом 162.1 статті 162 цього Кодексу.

1.2. Об'єктом оподаткування збором є доходи у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами; виграшу в державну та недержавну грошову лотерею, виграш гравця (учасника), отриманий від організатора азартної гри.

1.3. Ставка збору становить 1,5 відсотка від об'єкта оподаткування, визначеного підпунктом 1.2 цього пункту.

1.4. Нарахування, утримання та сплата (перерахування) збору до бюджету здійснюються у порядку, встановленому статтею 168 цього Кодексу, за ставкою, визначеною підпунктом 1.3 цього пункту.

1.5. Відповідальними за утримання (нарахування) та сплату (перерахування) збору до бюджету є особи, визначені у статті 171 цього Кодексу.

1.6. Платники збору зобов'язані забезпечувати виконання податкових зобов'язань у формі та спосіб, визначені статтею 176 цього Кодексу».

Відповідно до Бюджетного кодексу України, Закону України від 31 липня 2014 року № 1622-VII «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік», наказу Міністерства фінансів України від 14 січня 2011 року № 11 «Про бюджетну класифікацію» (зі змінами) та

Порядку відкриття аналітичних рахунків для обліку операцій в системі Державної казначейської служби України, затвердженого наказом Державної казначейської служби України 27 грудня 2013 року № 217 (зі змінами), відкриті рахунки для зарахування надходжень до загального фонду державного бюджету по коду класифікації доходів бюджету 11011000 «Військовий збір». Рахунки вводяться в дію з 07.08.2014.

Отже, вже з моменту виплати заробітної плати за першу половину серпня кредитні спілки зобов'язані утримувати і перераховувати військовий збір. При цьому необхідно звернути увагу на наступне: об'єктом оподаткування є загальна сума нарахованої зарплати без зменшення її на суму утриманого ЄСВ та ПДФО. Крім того, сплата військового збору не зменшує об'єкта оподаткування а ні для ЄСВ, а ні для ПДФО. Іншими словами, під час нарахування заробітної плати розрахунково визначається належна сума військового збору для утримання, виходячи із загальної суми нарахованої зарплати, після цього із загальної суми нарахованої зарплати утримується ЄСВ, далі з суми нарахованої зарплати за мінусом ЄСВ утримується сума ПДФО, після цього утримується сума військового збору, розрахована, виходячи з суми нарахованої зарплати.

Нехай сума нарахованої зарплати складає 2000 грн. Сума військового збору складе: $2000 \text{ грн.} \times 1,5\% = 30 \text{ грн.}$

Сума ЄСВ до утримання складе $2000 \text{ грн.} \times 3,6\% = 72 \text{ грн.}$

Сума зарплати, з якої буде утриманий ПДФО, складе:

$2000 \text{ грн.} - 72 \text{ грн.} = 1928 \text{ грн.}$

Сума утриманого ПДФО складе:

$1928 \text{ грн.} \times 15\% = 289,20 \text{ грн.}$

Сума зарплати після утримання ПДФО складе:

$1928 \text{ грн.} - 289,20 \text{ грн.} = 1638,80 \text{ грн.}$

Сума зарплати до видачі після утримання

«Військового збору» складе:

1638,80 грн. – 30 грн. = 1608,80 грн.

Для обліку військового збору доцільно відкрити субрахунок по рахунку 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами». Утримання військового збору буде описуватися проведенням Д-т 661 К-т 642 (з відповідним субрахунком), а перерахування належної суми військового збору до бюджету – проведенням Д-т 642 (з відповідним субрахунком) К-т 311.

На даний момент жодних форм звітності за цим збором ще не розроблено. Враховуючи той факт, що сума цього збору напряму залежить від суми нарахованої зарплати, слід очікувати, що така форма буде містити інформацію про суми

- доходів у формі заробітної плати;
- інших заохочувальних та компенсаційних виплат;
- інших виплат і винагород, які нарахову-

ються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами;

– виграшу в державну та недержавну грошову лотерею;

– виграшу гравця (учасника), отриманого від організатора азартної гри.

Отже, для самоперевірки при кожному нарахуванні необхідно перевіряти відповідність обороту за кредитом відповідного субрахунку по рахунку 642 1,5% нарахованих сум вищенаведених доходів.

Насамкінець необхідно зауважити, що військовий збір вводиться тимчасово, до 1 січня 2015 року. Миру нам всім та злагоди!

*Віце-президент НАКСУ з питань саморегульованості, Директор фінансового департаменту НАКСУ
Катерина КАЛУСТОВА*

DURA LEX, SED LEX - СУВОРИЙ ЗАКОН, ТА ВСЕ Ж ЗАКОН

Оподаткування процентів на внески (вклади) на депозитні рахунки членів кредитних спілок, а також відсотків, що розподіляються на пайові внески.

З 2 серпня 2014 набув чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо пасивних доходів» від 04.07.2014 № 1588-VII (далі за текстом – «Закон 1588-VII» у відповідних відмінках). Розглянемо основні вимоги цього Закону в частині, що стосується діяльності кредитних спілок.

Законом 1588-VII вносяться зміни до Податкового кодексу України в частині порядку оподаткування пасивних доходів, а також до Бюджетного кодексу України в частині визначення бюджету, до якого будуть спрямовані надходження від такого оподаткування, а саме:

- запроваджено лінійну ставку оподат-

кування пасивних доходів фізичних осіб у вигляді процентів - 15%;

– оподаткування «плати (відсотка), що розподіляється на пайові членські внески членів кредитної спілки» встановлено на рівні 15%.

Крім того, уточнено норми Податкового кодексу України щодо порядку здійснення перерахунку податку на доходи фізичних осіб при достроковому розірванні договору вкладу (депозиту) та здійсненні у зв'язку з цим перерахунку доходу у вигляді процентів.

Також Законом 1588-VII внесено зміни до Бюджетного кодексу України, згідно з якими податок з доходів у вигляді процентів, нарахованих на поточні вкладні (депозитні) рахунки фізичних осіб, відкриті у банках чи кредитних спілках, буде зараховуватися до Державного бюджету України.

Таким чином, з 2 серпня 2014 року зупинено дію Закону України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення переду-

мов для економічного зростання в Україні» в частині оподаткування процентів на внески (вклади) на депозитні рахунки.

З 2 серпня 2014 року з сум процентів, нарахованих на внески (вклади) на депозитні рахунки, так само як і з інших пасивних доходів, утримується ПДФО за ставкою 15%.

Всі проценти, нараховані у попередні періоди, які сплачуються після набуття чинності Законом 1588-VII, оподаткуванню не підлягають. В той же час, зрозуміле занепокоєння бухгалтерів щодо можливості непорозуміння з перевіряючими, якщо виплачені проценти відносяться як до «неоподаткованого», так і до «оподаткованого» періодів. Для забезпечення «спокійного життя» має сенс:

- провести повну інвентаризацію нарахування процентів на внески (вклади) на депозитні рахунки до набрання чинності Законом 1588-VII, при цьому особливу увагу приділити договорам, за якими проценти виплачуються в кінці строку дії договору;

- виплачувати «серпневі» проценти за окремим видатковим ордером.

Для обліку ПДФО з процентів, нарахованих за внесками (вкладами) на депозитні рахунки, доцільно ввести окремий субрахунок, наприклад, 641-13 «ПДФО з процентів на вклад (депозит) члена кредитної спілки у кредитній спілці». Утримання ПДФО з процентів в бухгалтерському обліку описується проведенням:

Д-т 684-1 К-т 641-13.

Отже, припустимо, 31 серпня нараховано 1000 грн. процентів на вклад члену кредитної спілки:

Д-т 852 К-т 684-1 1000.

Утримано ПДФО: 1000 грн. x 15% = 150 грн.

Д-т 684-1 К-т 641-13 150 грн.

Сума процентів до виплати складе: 1000 грн. - 150 грн. = 850 грн.

Виплачені проценти:

Д-т 684-1 К-т 301 - 850 грн.

Перераховано ПДФО:

Д-т 641-13 К-т 311 - 150 грн.

Термін сплати

Абзац другий пункту 170.4.1. Податкового кодексу України (в редакції Закону 1588-VII) встановлює наступне: *«Податковим агентом у строки, визначені цим Кодексом для місячного податкового періоду, до бюджету сплачується (перераховується) загальна сума податку, нарахованого за ставкою, визначеною абзацом першим пункту 167.1 статті 167 цього Кодексу, із загальної суми процентів, нарахованих за податковий (звітний) місяць на суми банківських вкладних (депозитних) або поточних рахунків, ощадних (депозитних) сертифікатів, вкладів (депозитів) членів кредитної спілки у кредитній спілці.»*

Для визначення таких строків необхідно керуватися статтями 49.18.1., а також 57.1:

49.18. Податкові декларації, крім випадків, передбачених цим Кодексом, подаються за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює:

49.18.1. календарному місяцю (у тому числі в разі сплати місячних авансових внесків) — протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця;

57.1. Платник податків зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, **протягом 10 календарних днів**, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого цим Кодексом для подання податкової декларації, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

Отже, розрахований на підставі цих статей місячний податковий період складає 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного місяця. На жаль, з досвіду виплати ПДФО з відсотків, розподілених на пайові внески, непоодинокими є випадки, коли податківці, у зв'язку з відсутністю місячних декларацій, скорочували такий строк до 20 днів, «забуваючи» про пункт 57.1. Таким чином, кожна спілка повинна уточнити не тільки реквізити платежу, а й граничний термін сплати ПДФО у податковому органі за своїм місцезнаходженням.

Необхідно зауважити, що, незважаючи на те, що пунктом 170.4.1. ПКУ прямо пе-

редбачено сплату до бюджету загальної суми нарахованого податку у строки, визначені цим Кодексом для місячного податкового періоду, цей пункт не відмінює порядку уплати податків, визначеного пунктом 168.1. ПКУ, яким, зокрема, передбачається, що:

— податок сплачується (перераховується) податковим агентом до бюджету під час виплати оподатковуваного доходу єдиним платіжним документом (підпункт 168.1.2 вказаного пункту):

— якщо оподатковуваний дохід надається у негрошовій формі чи виплачується готівкою з каси податкового агента, податок сплачується (перераховується) до бюджету протягом банківського дня, що настає за днем такого нарахування (виплати, надання) (підпункт 168.1.4 вказаного пункту).

168.1.5. Якщо оподатковуваний дохід нараховується податковим агентом, але не виплачується (не надається) платнику податку, **то податок, який підлягає утриманню з такого нарахованого доходу, підлягає перерахуванню до бюджету податковим агентом у строки, встановлені цим Кодексом для місячного податкового періоду.**

168.1.6. Для цілей цього розділу та пункту 54.2 статті 54 цього Кодексу під терміном «граничний термін сплати до бюджету податку» розуміються строки сплати податку, визначені цим пунктом.

Тобто фактично другий абзац пункту 170.4.1 дублює вимоги пункту 168.1.5. Отже, до моменту отримання чіткого роз'яснення рекомендується користуватися пунктом 168.1. аналогічно тому, як здійснюється перерахунок податку за нарахованими відсотками на додаткові пайові внески – при виплаті процентів за рахунок коштів з поточного рахунку – під час такої виплати, при виплаті з каси – не пізніше наступного банківського дня, податок з невикористаних процентів, наприклад, якщо проценти сплачуються поквартально, або в кінці строку – у строки, визначені для місячного податкового періоду.

Таким чином, здається доцільним до моменту отримання податкових роз'яснень з цього питання в серпні місяці перераховувати авансом (в розумінні пункту 170.4.1)

ПДФО з процентів на вклади членів кредитної спілки щонайменше в межах, необхідних для здійснення розрахунків з членами спілки за договорами, термін яких закінчується у серпні.

Порядок звітування за нарахованими процентами

Абзаци перший і третій підпункту 170.4.1 Податкового Кодексу (в редакції Закону 1588-VII) визначають, що *«Податковим агентом платника податку під час нарахування на його користь доходів у вигляді процентів є особа, яка здійснює таке нарахування»* (перший абзац). *«Доходи, зазначені у цьому підпункті, остаточно оподатковуються податковим агентом під час їх нарахування»* (третій абзац). Такий підхід означає відсутність необхідності подальших перерахунків податку виходячи із загальної суми отриманих процентів від різних фінансових установ.

Підтвердженням цього є встановлений підпунктом 170.4.2. порядок звітування: *«Податкові агенти (банки, кредитні спілки), які нараховують доходи у вигляді процентів, зазначених у підпункті 170.4.1 цього пункту, у податковому розрахунку, подання якого передбачено підпунктом «б» пункту 176.2 статті 176 цього Кодексу, відображають загальну суму нарахованих у звітному податковому періоді доходів та загальну суму утриманого з них податку. При цьому у податковому розрахунку **не зазначається інформація про суми окремого банківського вкладного (депозитного) або поточного рахунку, ощадного (депозитного) сертифіката, вкладу (депозиту) члена кредитної спілки у кредитній спілці, суми нарахованих процентів, а також відомості про фізичну особу – платника податку, якій нараховані такі доходи.**»*

У оподаткуванні відсотків, що розподіляються на пайові внески членів кредитних спілок, змінилася лише ставка – вона збільшилася у три рази, з 5% до 15%. Все інше поки що лишається без змін, хоча є певні сподівання, що при розробці податкового розрахунку до нього також будуть включені і

відсотки на пайові внески, що, безумовно, полегшить життя як бухгалтерам кредитних спілок, так і податковим інспекторам, які приймають багатосторінкові форми 1-ДФ з копійковими сумами.

Перерахунок при достроковому розірванні договору

Порядок перерахунку суми утриманого податку з нарахованих процентів у випадку дострокового розірвання договору вкладу, наслідком чого стало зменшення процентної ставки за договором, визначений підпунктом 170.4.4. Податкового Кодексу (в редакції Закону 1588-VII) наступним чином:

«170.4.4. У разі дострокового розірвання договору вкладу (депозиту) та здійснення у зв'язку з цим перерахунку доходу у вигляді процентів за процентною ставкою, передбаченою умовами договору для таких випадків, податковий агент проводить перерахунок сум податку, утриманого з такого доходу.

Повернення надміру утриманих сум податку, що виникли внаслідок перерахунку, проведеного відповідно до абзацу першого цього підпункту, здійснюється шляхом зменшення сум податку, що підлягають перерахуванню податковим агентом за поточний та/або наступний податковий (звітний) місяць.»

Розглянемо числовий приклад перерахунку.

Умовами договору залучення внеску (вкладу) на депозитний рахунок в сумі 200 000 грн., укладеного 15 серпня 2013 року на два роки з щомісячною виплатою процентів за ставкою 24% річних, передбачено, що у випадку дострокового розірвання договору з ініціативи вкладника процентна ставка встановлюється 5% річних.

15 вересня 2014 року вкладник розриває договір. Припустимо, що вкладник отримувал нарахований проценти щомісячно. В цьому випадку до 1 серпня 2014 року (до початку оподаткування процентів) йому було нараховано проценти в сумі 46027,40 грн., з 1 серпня по 31 серпня 2014 року — 4076,71 грн., разом — 50104,11 грн.

Загальна сума виплачених цьому вклад-

нику процентів по серпень 2014 року включно склала 47 704,11 грн. (включаючи виплачені проценти у серпні за другу половину липня без утримання податку 2 104,11 грн. та за першу половину серпня 1972,60 грн. з утриманим податком в сумі 295,89 грн. — сума виплачена $2104,11 + 1676,71 = 3\ 780,82$ грн.).

За другу половину серпня 31 числа йому було нараховано проценти в сумі 2 104,11 грн., утриманий ПДФО в сумі 315,62 грн., відповідно, залишок нарахованих процентів склав 1 788,49 грн.

15 вересня 2014 року бухгалтер робить перерахунок процентів у зв'язку з достроковим розірванням договору.

Бухгалтерська довідка може виглядати наступним чином:

Сума процентів за період з 15.08.2013 року по 31.08.2014 року за ставкою 24% річних в сумі 50 104,11 — сторно

Д-т 852 К-т 684-1 «мінус» 50 104,11 грн.

Утриманий ПДФО за період з 01.08.2014 по 31.08.2014 в сумі 611,51 грн. — сторно

Д-т 684-1 К-т 641-13 «мінус» 611,51 грн.

Нараховані проценти за період з 15.08.2013 року по 15.09.2014 року за ставкою 5% річних в сумі 10 849,32 грн.

Д-т 852 К-т 684-1 10 849,32 грн.

Утриманий ПДФО за період з 01.08.2014 по 15.09.2014 в сумі 189,04 грн.

Д-т 684-1 К-т 641-13 189,04 грн.

Сума раніше сплачених процентів, що підлягає поверненню через касу КС, 37 043,83 грн.

Д-т 684-1 К-т 685 «мінус» 37 043,83 грн.

Операція повернення вкладником в касу раніше виплачених йому процентів буде відображена проведенням **Д-т 301 К-т 685 37 043,83 грн.**

Зауважимо, що два останніх проведення (переведення заборгованості на рахунок 685 і виплата по ньому через касу) необхідні для коректного відображення наведених операцій у звітності до Нацкомфін-послуг.

За результатами здійснених операцій у кредитної спілки виникає переплата ПДФО

за попередній місяць, яка буде врахована у поточному місяці шляхом зменшення суми податку, що підлягає перерахуванню.

Зміни до Бюджетного кодексу України

Пунктом 1 другого розділу Закону 1588-VII внесено зміни до частини другої пункту 1 статті 29 Бюджетного кодексу України. Крім того, Законом «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» від 31 липня 2014 року № 1621-VII також внесені зміни до цього пункту.

Відтепер підпункт 1) частини другої статті 29 «Склад доходів Державного бюджету України» доповнено додатковими підпунктами, у зв'язку з чим він виглядає наступним чином:

«2. До доходів загального фонду Державного бюджету України (з урахуванням особливостей, визначених пунктом 1 частини другої статті 67 1 цього Кодексу) належать:

1) 50 відсотків податку на доходи фізичних осіб (крім податку, визначеного пунктом 1 ¹ цієї частини статті), що сплачується (перераховується) на території міста Києва;

1 ¹) податок на доходи фізичних осіб від оподаткування доходів, нарахованих у вигляді процентів на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок, проценти на вклад (депозит) члена кредитної спілки у кредитній спілці, що сплачується (перераховується) згідно з Податковим кодексом України;

1 ²) військовий збір, що сплачується (перераховується) згідно з пунктом 16 ¹ підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України;»

Порядок нарахування та сплати військового збору розглядається окремо на сторінках 43-44 цього номера.

Кредитним спілкам необхідно розуміти, що наявність переплати за ПДФО, що утримується із зарплати працівників, ні в якому випадку не може враховуватися як сплата

ПДФО за процентами, нарахованими на внески (вклади) на депозитні рахунки, оскільки ПДФО із зарплати спрямовується на поповнення місцевого бюджету, а ПДФО з процентів, нарахованих за внесками (вкладами) на депозитні рахунки, – на поповнення Державного бюджету.

І насамкінець наведемо приклад інформаційного листа, який, на розсуд кредитної спілки, може бути надісланий членам кредитної спілки, розміщений на дошці оголошень, або вручений кожному вкладнику під підпис:

Шановні вкладники кредитної спілки «...»!

Повідомляємо вас про те, що, у зв'язку з набуттям чинності Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо пасивних доходів» від 04.07.2014 № 1588-VII, починаючи з 2 серпня 2014 року всі банки та кредитні спілки зобов'язані утримувати податок на доходи фізичних осіб за ставкою 15% з суми процентів, що нараховуються на ваші вклади.

Така вимога Закону означає, що з кожних 100 гривень нарахованих на вклад процентів кредитна спілка утримує та перераховує до Державного бюджету України 15 гривень, а вам виплачує 85 грн.

При цьому, у вас не буде необхідності складати та подавати до податкових органів річну декларацію про отримані проценти, отримувати довідки про отримані проценти з банків та кредитних спілок, робити будь-які перерахунки та виплати в бюджет.

За законом банки та кредитні спілки утримують і перераховують податок без жодного розкриття інформації про окремих вкладників.

Ми працюємо для вас і вашого добробуту!

З повагою, ваша кредитна спілка «...»

Вице-президент НАКСУ з питань саморегульованості, Директор фінансового департаменту НАКСУ Катерина КАЛУСТОВА